МАШИНА ТЕХНИКЭЕЭ ҮДЭР, ҺҮНИГҮИ ХҮДЭЛГЭХЭ

Нэгэшье орооһон поли дээрэ үлэхэ ёһогүй

Республикамнай таряанайнгаа **31** процентые хадаад, **18** [про]центыень хуряаба. Кабанскын, Сэлэнгын совхозууд та[ря]а хуряалгаяа хахадлаа. Түнхэнэй, Захааминай колхоз, [сов]хозууд хуряалгаараа гээгдэжэ ябана.

Намарай паар хахалха түсэб миил 7 процент дүүргэгдэв. Илангаяа Хорниин, Хяагтын, Бэшүүрэй, Баргажанай, Загарайн аймагуудай ажахынууд энэ шухала хүдэлмэриие гэдэргэнь татана.

БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 209 (9963) | 1962 оной сентябриин 4, вторник | Сэн 2 мүнгэн

[ТА]РЯА ХУРЯАЛГАЯА [Т]ҮРГЭДХЭЕ!

[...]эй ажалшадай хүсэл орол[до]лгоор ургуулагдаһан ороо̄һо таряа[...]о, хоролтогүйгөөр бүгэды[...]уулжа абаха гээшэ мүнөөдэ[...] шухала зорилго болонхой. [...] хүдөөгэй ажалша бүхэн [...]ор мэдэрхэһээ гадна, бүхы [...]алаа, мэргэжэл шадабаряа [...] уялгатай. Тиигээгүй һаам[...]рай тарилгын, мүн зундаа [...]аруулгын үедэ гаргаша[...] түйлай ехэ хүсэл оролдол[...] зээри аша үрэгүйгөөр ха[...]радаймнай ажахыда маша [...]гай тохёолдохо байна.

[...]уура һүүлэй мэдээнэй ёһоор, [...]на доторнай таряа хуряал[...]а тон хангалтагүй. Респуб[...]й колхоз, совхозуудай, та[...]алгада ороһоор хори гаран [...]унгэрбэшье, хуряагдаха тал[...]йдоо 31 процентнь сабшаг[...]на. Тиихэдэ сабшагдаһан [...]гай миил 18 процентнь со[...]абтанхай. Илангаяа Түнхэ[...]унын, Тарбагатайн аймагууд [...]олтэй. Эдэ аймагуудай кол[...]озууд хуряагдаха таряалан[...] дүрбэнэй нэгэ хубииеньшье [...]унагаагаагүй, харин тиихэ[...]рааниинь здешэжэ, хэбтэжэ [...]ашадаа иигэжэ нобшорхо [...], хуряалгын хүдэлмэри бэло[...] унжагайрха аюулдаа хүрэ[...]ээ. Тиимэһээ энэзниие зай[...] бүхы хэмжээнүүд яаралтай[...]а болоно.

[...]үүн машина техникэеэ бү[...]этэйгээр ашаглаха шухала. [...]дэ, имагтал энээнэй ашаар [...]уряалгаяа түргөөр ябуулжа, [...]оролтогүйгөөр ороо̄һо суг[...]абаха байнабди. Энээнэй хэ[...]эстой байгаашье һаань, олон [...]совхозуудта энэ талаар ехэ [...]уд гарана. Республика до[...]шадаг нэгэ агрегадай ажа[...]ээ дунда зэргээр оройдоол [...]р болоно. Зарим аймагуудта [...] бага: Тарбагатайда—1,5 Мухар-Шэбэртэ — 2,8 гек[...]алгын энэ халуун үедэ ма[...]хникэеэ иигэжэ хүдэлгэхэ [...]о тэсэшэгүй.

[...]бсэгээ бүтээсэ багатайгаар [...] байһанай гол шалтагаан [...]онхи колхоз, совхозуудта [...]анай хүдэлмэри эмхидхэг[...]ниндөө хүдэлнэгүй, мүн эл[...]гаанаар миин байха ушар [...]на. Техникын хойноһоо ха[...] болон заһабарилга сэхэ по[...]хэжэ байхын тула запчасть[...]ой стан дээрэ асарагдаха, [...]астерскойнууд ябаха гэхэ [...]хы юумэеэ гар дороо байл[...]ай байгаа. Тэдэ олон ушар[...]илнүүдэй хараалагдаа, хэг[...]эрэһээнь жэжэ божо заһа[...]ын тула механизаторнууд [...] миин гээхэ баатай болоно. [...]эн автомашинанууд муу[...]агдана. Колхоз, совхозууд[...]ын зорилгоор олон тооной [...]анууд эльгээгдэһэн бай[...]ниие сэхэ таряа болон ку[...]уряалга, зөөлгэдэ ябуул[...] зарим ушарта Улаан[...]үүртэ ерэхэ зониие зөөдэг [...]. Тарбагатайн аймагай [...]колхозой хүтэлбэрилэгшэд [...]эрэһэн 3 автомашинаар го[...]үүртэ ошоһон колхозни[...]ожэ байгаа. Иимэ ябадал [...] Ждановай нэрэмжэтэ, Му[...]ай «Заганай» колхозуудта гарана. Эдэ бүгэдэ ажал хэрэгтээ ээзн бусаар хандаһан баримтанууд гэжэ сэгнэгдэхэ ёһотой.

Колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, механизаторнууд бүтээсэ ехэтэйгээр бухы машина техникэеэ хүдэлгэхын түлөө шангаар тэмсэхэ, түрүү механизаторнуудай дүй дүршэл халан абаха, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ уялгатай. Хуряалгын эхилһэнһээ хойшо ажалай баатаршалга харуулжа байһан түрүү механизаторнуудай олон нэрэнүүд республика соогоо алдар сууда гаранхай. Бэшүүрэй Охин-Булагай совхозой жаткашан Т. Селиванов халаан соогоо 42 гектар шэниисэ хуряана. Хориин Үдын совхозой комбайнер Н. Машанов үдэртөө 50 гектар хүрэтэр таряа хадана. Мүн Сэлэнгын совхозой механизаторнууд темижбегэйхидэй үүсхэлые дэмжэн, бүлэг бүлэгөөрөө үдэр һүнигүй хүдэлжэ, һайн амжалта түйлана. Таряа хуряаха, гүрэндэ ороо̄һо тушааха түсэбөө дүүргэһэн бригада, отделенинүүдшье бии. Тарбагатайн Калининай нэрэмжэтэ колхоз таряа гүрэндэ тушааха түсэбөө, Кабанскын совхозой дүрбэдэхи отделени таряагаа сабшаха түсэбөө дүүргэв. Эдэ түрүүшүүлһээ жэшээ абажа, дүй дүршэлынь бүгэдын шадабари болгохын тула партийна организацинууд оролдохо ёһотой.

Хуряалга дээрэхи ажалай эмхидхэл, түлөөһэн мүн лэ ехэ удха шанартай гээшэ. Ажалшадай һаадгүйгөөр хүдэлхэ бүхы эрхэ байдал байгуулагдаха, эдеэ хоолһоо эхилээд культурна эрилтэнүүд хүрэтэр хүсэд дүүрэнээр хангагдаха зэргэтэй. Гэхэтэй хамта эгээл энэ талаар мүнөө болотор ехэ дутагдалнууд үзэгдэһөөр. Хүдэлмэришэдые саг соонь эдеэ хоолоор ханганагүй, газетэ, журналнууд хүргэгдэнэгүй, ядахадаа хөөрэлдөөнүүдыешье үнгэргэнэгүй гэһэн олон гомдолнууд манай редакцида орожо байдаг. Соёл сурталай хүдэлмэри ажалшадые ажалай баатаршалгада элсүүлхэ хүсэтэ зэбсэг мүн. Ажахын хүтэлбэрилэгшэд, партийна организацинууд заагдаһан дутагдалнуудые дары усадхаха уялгатай бшуу.

Гадна таряашадые материальна талаар урмашуулха хэрэгые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ шухала. Таряа хуряалга дээрэ хүдэлжэ байһан хүн бүхэн хэһэн ажалайнгаа үрэ дүн, олоһон олзоёо, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхэдее, ехэ түлеэһэ абахаб гэжэ үдэр бүри мэдээд байха зэргэтэй. Тиигэбэл таряа хуряалгые түргэдхэлгэдэ горьтой түлхисэ боложо үгэхэ байна.

Тиихэ зуураа гүрэндэ таряа тушаалгын, кукуруза хуряалгын, намарай паар хахалалгын ябасые удааруулжа болохогүй. Эдэ бухы хүдэлмэринүүд һайн шанартайгаар, түргөөр, зэргэ ябуулагдаха ёһотой.

Мүнөө жэл манай республикын хүдөөгэй ажалшад 7,5 миллион пүүд ороо̄һо гүрэндөө худалдаха харюусалгатай уялга абанхай. Энэ уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ, орон доторо эдеэ хоолой зүйлнүүдые элбэг дэлбэг болгохо хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулха гээшэ таряа хуряалга дээрэ хүдэлжэ байһан хүн бүхэнэй арюун нангин уялга мүн.

Таряалан дээрэхэ мэдээсэлнүүд

ГУРБА ДАХИН...

ХОРИ. Ороо̄һо таряанай баян ургаса ургуулһан Үдын совхозой механизаторнууд хуряалгын хүдэлмэриие эмхитэйгээр ябуулна. Мүрысөөнэй түрүүшүүл үдэрһөө үдэртэ олошоржо байнхай.

Дүрбэдэхи отделениин механизатор Ринчин-Цыдып Жигжитов «ЖБ-4,6» түхэлэй лафетнэ жаткаар 12 гектарай орондо 37 гектар хүрэтэр таряа хадана. Урдань энэ нүхэрнай кукурузашанаар ажаллажа байһанаа, мүнөө таряа хуряалсажа байгаа юм. Машина техникэеэ һайнаар харууһалжа, оролдосо үүсхэлтэйгээр ажаллаһанай ашаар иимэ амжалта түйлаа бшуу.

И. Александров.

Үдэртэ 25—28 гектар

ИВАЛГА. Республикын туршалгын станциин зургаадахи отделениин механизаторнууд таряа хуряалгын үедэ машина зэмсэгүүдээ бүтээсэтэйгээр ашаглана. Түрүүшын үдэрһөө эхилээд комбайнер Б. Цыбиков «С-6» комбайнаар 4 үдэрэй туршада ажаллахадаа, халаан бүридэ 12 гектар хуряагаа, бүхыдөө 442 центнер таряа суглуулан сохёо. Лафетнэ жаткын машинист Александр Цыремпилов үдэртэ 25—28 гектар хадана.

Комбайнёрнууд Иван Якутов, Влас Парфенов гэгшэд богони болзорто 66 га горохо хуряажа, хамта 282 центнер ороо̄һо суглуулан сохёо.

Н. Николаев.

Ажалыньшье бүтээсэтэй

Полиин «хатанай» баян ургаса абаха зорилго Логовскиин нэрэмжэтэ (Бэшүүр) колхозойхид табиһан байгаа. Мүнөө үедэ кукурузашад Петр Новокрещенных, Николай Шиханов гэгшэд 420 гектар кукурузаяа хадажа байна. Тэдэнэр силос хуряадаг комбайнуудта ажаллажа, үдэр бүри тус тустаа 16—20 га кукуруза хуряажа, даалгабаряа хоёр дахин дүүргэнэ.

Августын 31-нэй байдалаар эндэхид бүхы полиингоо 350 гектарые хуряажа, шэмэтэ тэжээл болгоо. Силос даралгын үедэ автомашинын жолоошод А. Соковиков, А. Бутаков, П. Хомяков гэгшэд һайнаар ажаллажа, үдэртэ 30—40 дахин эрьесэ хэнэ.

А. Сурмач.

ХУРЯАЛГА ХУРДАНДАА ОРОО

ТАРБАГАТАЙ. **(Телефоноор абтаба).** Аймагай колхозууд эдэ үдэрнүүдтэ ургаса хуряалгаяа, гүрэндэ таряа худалдалгаяа эршэмтэйгээр ябуулжа байнхай. Гүрэндэ таряа худалдалгаараа Калининай нэрэмжэтэ колхоз түрүүлнэ. Тэдэнэр гүрэндөө 7 мянган центнер таряа тушаажа, абаһан уялгаяа үглөө мүнөө дүүргэхээ байна. Мүн «8-ое Марта» колхоз таряанайнгаа хахадыень хадажа дүүргээд, гүрэнэй амбаарта 600 центнер таряа оруулба. Тиигэжэ аймагнай бүхыдөө 7500 гектар таряа хадаад, тэрэнээгэй хахадһаа ехэнхииень хуряажа абанхай. Һүүлэй мэдээгээр колхозууднай гүрэндөө 12 мянган центнер таряа худалдаба.

Таряа хуряалгын хажуугаар силос даралгада гол анхарал хандуулагдана. «Восход», «Советская Россия» колхозуудһаа бэшэ ажахынууд кукурузаяа хуряажа дүүргэнхэй. Мүн Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 7 мянган тонно силос бэлдээ. Аймагнай бүхыдөө 32 мянган тонно силос дараа гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо хоёр дахин ехэ шэмэтэ тэжээл бэлдэһэн байна.

Ургаса хуряалга дээрэ үдэрһөө үдэр бүри ажалай түрүүшүүл олошорно. Калининай нэрэмжэтэ колхозой комбайнер нүхэр Колпунов «СК-3» комбайнаар үдэртөө 20 гектар хүрэтэр таряа суглуулан сохино. «Коммунизм» колхозой комбайнер нүхэр Нилкин гэгшын хадаһан газарһаа гектарай 30 центнер шэниисэ хуряагдана.

Һүүлэй үдэрнүүдтэ намарай паар хахалалга урагшаа болобо. Бүхыдөө 1500 гектар намарай паар хахалагдаа. Тэрэ тоодо Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 700 гектар хахалһан байна. Энэ шухала хүдэлмэри «Дружба», «Советская Россия» колхозуудта ехээр удааржа байнхай.

Аймагай ажалшад механизаторнууд ургаса хуряалгаяа сентябриин 25 болотор сүм дүүргэжэ, Эхэ орондоо 76 мянган центнер таряа худалдаха гэһэн социалис уялгаяа болзорһоо урид дүүргэхын хойноһоо тэмсэжэ байна.

А. Чебунин,
аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

Республикын колхоз, совхозуудта ургаса хуряалга, намарай паар хахалалгын ябаса тухай

1962 оной сентябриин 1-нэй мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд, үйлэдбэриин управленинүүд	Бүхыдөө хуряагдаһаниинь: Ороо̄һо таряа	Тэрэнэйнь сохигдожо абтаһан	Кукуруза	Намарай паар хахалалга
Баргажанай	42	29	63	6
Кабанскын	51	13	57	13
Прибайкалиин	35	26	82	18
Түнхэнэй	10	49	55	16
Кабанскын управлени	**37**	**23**	**61**	**12**
Бэшүүрэй	33	18	44	5
Зэдын	30	11	42	14
Захааминай	8	2	47	—
Хяагтын	36	13	26	4
Хяагтын управлени	**31**	**14**	**37**	**7**
Яруунын	24	1	66	5
Хориин	38	8	40	2
Хориин управлени	**31**	**5**	**40**	**3**
Загарайн	32	41	40	5
Мухар-Шэбэрэй	27	9	65	8
Сэлэнгын	29	39	39	7
Тарбагатайн	22	34	70	12
Улаан-Үдын управлени	**27**	26	53	8
Республикын туршалгын станци	43	47	64	—

„Хатанаа" хүндэлжэ шадаг лэ!

Погранична совхозой поли дээрэ кукурузын гараса урдынхиһаа һураггүй һайн. Баримталан хэлэбэл, хоёрдохи отделениин кукурузовод Василий Тубанов Сагаан арал гэжэ ольтирогтохи 140 га талмайһаа гектар бүриин 900 центнер ургуулаа.

Совхозой суута кукурузашан мүнөөдөө 70 гектар хуряажа, 2000 гаран тонно эрхим шанартай силос дараад байна.

...Үдэр үнгэрхэ тудам намарай шэнжэ үзэгдэжэ, шамдахаар болоһые дохёолно. Тиигэбэшье тус совхоз 25000 тонно силос дараха түсэбтэй аад, августын 25-най мэдээгээр миил 8 мянгые даранхай. Комбайнернуудай, автомашинын жолоошодой журам эндэ һула, ажалай бүтээсэ бага. Мүнөө хүрэтэр олонхи автомашинанууд түсгаар түхеэрэгдэһэн кузовгүй байһаар. Энээн тушаа совхозой хүтэлбэрилэгшэд ямар һанамжатай байгаа юм ааб. Хэмжээ абахаар болоо!

Д. Цыдeнжапов,
манай корр.
Хяагтын аймаг.

Байгалай совхозой 2-дохи отделени (эрхилэгшэнь С. А. Залуцкий) 6 үдэрэй туршада 974 гектар шэниисэ, 221 га горохоёо хадажа дүүргэбэ.

Шэниисын 200 гектар, горохой хахадынь суглуулан сохигдоо, 600 центнер таряан гүрэндэ тушаагдаа, 300 гектар намарай паар хахалагдаа.

Кабанскын аймагай түрүүшүүлһээ жэшээ абагты.

БАДМА-ЦЫРЕН, БУДА-ЖАП НИМАЕВТАН

Эндэ зэргэлжэ байһан дүрбэн нүхэдые танихашье, танихашьегүй байжа болоот. Танилсажархигты: наада захадань байгааша хоёр — аха, дүүнэр: Бадма-Цырен, Буда-Жап Нимаевтан гээшэ. Эдэнэрнай, арадань зэргэлжэ байгааша хоёр комбайниие жолоодохо зуураа, мүнөө жэлэй ургаса хуряалгын үедэ үдэртөө 3—4 нормо дүүргэн, Сэлэнгынгээ совхоздо эрхимлэжэ ябаһан хүнүүд юм. Хажуудань зэргэлжэ байгаашад — халаанайнь нүхэд: Петр Аюров Даша Тогочеев хоёр.

...Тобшохоноор «техничка» гэжэ нэрлэгдэдэг машина Сэлэн-Дүүмэ тосхонһоо гараад, баруулжаа харайлгаба. Тэндэһээ зүг бүхэн тээшээ машинааршье, морёоршье, мотоцикл, велосипедээршье, ябагааршье ябажа байһан, гартаа элдэб зэр зэмсэгүүдтэй хүнүүдые харахадаа, ургаса хуряалгын халуун хаһа ябажа байна гэжэ ойлгожо ядахаар бэшэ. Машина жолоододожо ябаһан шофер Даша Тогочеев хирэ-хирэ болоод лэ часыгаа хараашалан, хурдан «хүлэгэйнгөө» гүйдэлые түргэдхэнэ.

Бэлюутын зүүн хажуугай дабаа дабажа ябаха үедөө кузов дээрэ һууһан Петр Аюров нүхэрыньшье, кабинын сонхоор доошоо тонгойжо, нүхэрһөөн саг асууна. Аали удаанаар машинынгаа дабаан өөдэ гараха үедэ энэ тэрэ асуудалтайгааршье нүхэртөө хандана.

— Нүхэднай отогойнгоо баруун полидо ороо ха гү, али наанаал наяруулжа байна ха гү?

— Һаадгүй ябаа һаа, ороһон лэ байха даа. Ороошьегүй һаа, наадахяа һалгантажал байһан байха.

Мүнөөдэр, үглөөдэр ябабал, эндэхеэ һалгаха бэшэ аалди?

—Мэдэхэгүй даа, хирэл болохо бэшэ гү гэжэ һанагдана.

Эдэ хоёрнай үдэшын 8 часһаа захалаад, бүхэли һүниндөө, 14 час түсхай саг соо, ажаллаһан нүхэдөө халажа абахаяа, амаруулхаяа яаража ябаһан хүнүүд гээшэ.

Дабаан доро оромсоороо, Бэлюутын голые үгсэжэ харайлгабабди. Адууһа малаар, илангаяа хонин һүрэгөөр баян энэ совхозой малай үбэлжөөнэй байранууд, газар таряалан, сабшалан хадалан үнгэржэл байба. Зургаа-долоон жэлэй саада тээ эндэ ябахада, хэр үгһаа хойшо ойроо хүртөөгүй газарнууд хахалагдажа, хэдэн зуун гектар шэнэ газар ашаглагдажа байгаа бэлэй. Тэндэ алтан шара шэниисэ ургаад, мүнөө хуряагдажа байна.

Тииһээршье ябатарнай эреэлжэлэн поли харагдажа, аяар саана 4-5 комбайнай ябажа байхыень обеёорбобди.

— Нүхэднай үшөөл хадаһан зандаа. Манай хоёр саада полидоо ороол ха, — гэжэ Петр Аюров нүхэртөө хэлэнэ.

Нарнихан жалгын хойто ташалангай полиин захада ерэхэдэмнай, «СК-3» маркын хоёр комбайн зогсошонхой, хэдэн хүнэй хажуугаарнь тойролдон, зарим нэгэниинь тоһолжо, нүгөө зариманиинь элдэб шүрэб гайкануудые мушхажа байба. Наада агрегадайнь хедерэй дарсагар сагаан полотно абташанхай, дунда зэргын бэетэй шираг шамбай янзын нэгэ хүн дээрэнь һуушоод, хоёр захаарнь гарадаг түхэреэн сахаригуудые заһажа, дархалжа һууба.

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта)

[...]Р-эй Верховно [Сов]эдэй Президиумэй [түрүүл]эгшэ Л. И. Брежнев [Югос]лавиин Арадай [Федера]тивна Республикада [айлша]жа ошохо болобо

[...]авида албанай хэрэ[...]шалжа ошохыень үри[...] [С]СР-эй Верховно Сове[дэй През]идиумэй Түрүүлэгшэ [Б]режневтэ Югославиин [...] Федеративна Республ[икын П]резидент Иосип Броз [...]шаг бэшэг эльгээгээ. [...]ряалынь баясхалан[...]зүбшөөгдэһэн юм.

[...]оной сентябриин 24-[...]ябриин 4 хүрэтэр нү[хэр Л.] И. Брежнев ФНРЮ-да [...] хэрэгээр аяншалжа [...]жэ хэлсэгдэбэ.

Замбуулинай дайда соогуур түүхэдэ анха түрүүн нэгэн доро зэргэ ниидэhэн эрэлхэг зоригто космонавтнууд А. Г. Николаев болон П. Р. Поповичые совет арад ехэ баяр баясхалантайгаар угтаа. А. Г. Николаев, П. Р. Попович Москвада байха үедөө, сүлөөтэй сагаа түрэлхид болон дүтынхидтээ хамта үнгэргэдэг байгаа. Зураг дээрэ: П. Р. Попович өөрынгөө hамган Мария Лаврентьевнатай, басаган Наташатаяа сугтаа hуужа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй ТОГТООЛ

Республика доторхи автомобильна харгы замуудай барилга ба заhабарилгын байдал тухай

Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо нүхэр В. Ғ. Бирюковой «Республика доторхи автомобильна харгы замуудай барилга ба заhабарилгын байдал тухай» элидхэл шагнажа, зүбшэн хэлсэхэ зуураа, hүүлэй жэлнүүдтэ зарим тэды хүдэлмэри ябуулhанай ашаар республикын харгы замууд яhала hайжаруулагдаа гэжэ Буряадай АССР-эй Верховно Совет тоолоно.

362 километр утатай автомобильна харгы баригдаhан, тэрэшэлэн заhабарилагдаhан байна: тэрэ тоодо Улаан-Үдэ—Турунтаево, Татаурово—Баргажан (Гремячинск—Баргажан Адаг участогта), Оймур—Сухая, Исток—Посольская, Улаан-Үдэ—Романовка (Улаан-Үдэ—Хүрьбэ ба Поперечное—Нарhата гэhэн участогуудта) болон бусад. Мүнөө үедэ 312 километр харгы баригдажа байна. (Посольская—Танхой, Романовка—Багдарин ба Хяагта—Наушки). Турка, Эрхүү мүрэнүүд дээгүүр хүүргэнүүд баригдажа дүүргэгдээ. Степная протока гэжэ гол дээгүүр шэнэ хүүргэ баригдажа, тиихэдэ Сэлэнгэ мүрэнэй хүүргэ hэльбэгдэн заhабарилагдажа дууhуутай байна.

Гансахан hүүлэй табан жэлэй туршада капитальна заhабарилга хэхэ мүнгэ зөөреэр 521 километр харгыда хушалта хэгдэhэн, 1158 түмэр-бетон сорго болон бишыхан хүүргэ баригдаа.

Республикын Баргажанай, Бэшүүрэй, Кабанскын болон бусад аймагууд РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1959 оной апрелиин 7-до абаhан Указ дотор заагдаhан харгы замуудые барилга болон заhабарилгада хабаадуулагдаха мүнгэ зөөри хэрэглэн, жэлhээ жэлдэ харгынуудаа hайжаруулна, hайнаар шаржуулна.

Зэдын, Захааминай, Түнхэнэй, Хориин, мүн Яруунын аймагууд хүдөө ажахыгаа саашадань хүгжөөхэ зорилготойгоор Указаар hомологдоhон мүнгөөр холын хүбшэ тайгадахи бэлшээри болон шэнэ атар газар ашаглажа байhан нютагууд руу харгынуудые гаргана.

Гэхэтэй хамта олохон аймагуудта харгынууд хангалтагүй байдалтай, шухала замай харилсаае гүйсэд ханганагүй, республикын арадай ажахы болон соёл культурын урагшаа түргэн хүгжэхэ ябадалда hаад тойбо ушаруулна.

Хойто-Байгалай, Баунтын, Ахын, мүн Түнхэнэй аймагууд мүнөө болотороо республикынгаа түб хото Улаан-Үдэ болон хүршэ аймагуудтаяа автотранспортна харилсаа холбоогүй байhаар. Эдэ аймагуудтай имагтал агаарай транспортаар гү, али үбэлэй харгыгаар харилсаан байгуулагдадаг. Тиигэжэ байгаалиин баялигаар баян аймагуудай горнорудна промышленность болон хүдөө ажахые саашадань хүгжөөлгэ хойшо татагдана.

Республикамнай мүнөө болотор хүршэ Эрхүүгэй областьтай автотранспортна харилсаагүй байhаар. Энээнhээ болоно автомобиляар область хоорондын ашаа шэрэлгэ огто хүгжэнэгүй, тиигэжэ түмэр зам харилсаанда хүшэр байдал тохёолдуулагдана.

Аймагууд болон промышленна предприятинуудые түмэр замай станцинуудтай, пристаньнуудтай, мүн республикын түбтэй холбоhон магистральна зарим автомобильна харгы замууд алишье талааraa ургажа байгаа ашаа зөөлгые дүүрэн хангажа шаданагүй.

Улаан-Үдэ—Мухар-Шэбэр—Петровский завод, Улаан-Үдэ—Посольская, Нарhата—Романовка, Сүхэ—Бага Хүдэри, Дүтэлүүр—Далахай, Мухар-Шэбэр—Суулга болон бусад харгы замууд хангалтагүй байдалтай.

Эрхүү—Улаан-Үдэ гэhэн автомобильна харгы замай управлени хадаа мүнөө болотороо Мандрик хадын харгые ондоо тээгүүр болгохо тухай асуудал шиидхээдүй байhаар. Ушарынь энэ харгыгаар ябалган доогуурнь үнгэрдэг Зүүн-Сибириин түмэр харгын гол магистральда аюул тохёолдуулжа болохо бшуу.

Харгы барилгын хүдэлмэриие промышленна предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй тоодоггүйhөө болоно, предприятинуудта ошоhон харгынууд (Цахир—Закаменск, Гусиноозерск—Загустай, Гостракт—Каменск, Загарай—Татарский ключ ба бусад) тон муу.

Совнархозой модо үйлэдбэрилгын предприятинууд гол харгынуудые (илангаяа Баргажанай тракт) модо шэрэхын тула хэрэглэдэг. Модо шэрэлгэдэ томо автомобильнууд ябадаг, тэдэ эдэ харгынууд иимэ машинануудай ябахаар хараалагдаагүй бшуу. Иигэжэ харгынуудые муудхадаг, тиигээдшье леспромхозууд харгы заhабарилгада өөhэдынгөө хубитые оруулдаггүй, мүн хабаадалсадаггүй. Харгы ашаглаха гурим хазагайруулха баримтануудтай харгы замай эмхи зургаанууд эбсэшэнхэй, энэ талаар леспромхозуудые хориндоггүй байна.

Хүдөөгэй колхозууд хоорондын, колхозууд доторхи, мүн совхозуудай харгынуудые заhабарилха, hайнаар ашаглаха хэрэгтэ нютагай советскэ органууд, колхозой правленинууд болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй анхаралаа табидаггүй ябадалые тон болошогүй зүйл гэжэ Верховно Совет тоолоно. Аймагай эмхи зургаануудай зарим хүтэлбэрилэгшэд колхоз, совхозуудай, промышленна предприяти болон эмхи зургаануудай хүсэ, зөөри харгы барилга, заhабарилгада хабаадуулхын орондо, харгы замай бүхы хүдэлмэриие гүрэнэй зөөреэр хэхые оролдоно.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1959 оной апрелиин 7-до абаhан «Автомобильна харгы замуудай барилга болон заhабарилгада колхоз, совхозууд, промышленна, транспортна, барилгын болон бусад предприяти ба ажахын эмхи зургаануудай хабаадалга тухай» Указ хадаа нютагай автомобильна харгы замуудые түргөөр hайжаруулха, саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ айхабтар ехэ туhатай зүйл болоно. Гэбэшье аймагууд, районууд болон городуудай Соведүүдэй гүйсэдкомууд харгын барилга, заhабарилгада бүхы колхоз, совхозууд, предприяти болон эмхи зургаануудые хабаадуулхын хойноhоо мүртэй хэмжээ абанагүй, харин тэдэниие хуули бусаар харгын хүдэлмэридэ хабаадаха ябадалhаань хүнгэлнэ, харгын хүдэлмэридэ хабаадаагүй hаань, саг дарыдань тэрэниие мүнгөөрнь нэхэн абанагүй. Харгын барилга, заhабарилгада Яруунын, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Тарбагатайн, мүн Прибайкалиин аймагууд, тэрэшэлэн Улаан-Үдэ хотын колхоз, совхозууд, предприяти болон эмхи зургаанууд илангаяа муугаар хабаадуулагдана.

Указай ёhoop зорюулагдаха зөөриин торьтойхониинь али олон нютагай харгынуудые заhабарилгада, проект табигдаагүй харгы барилгада гаргашалагдажархина. Аймагай Соведүүдэй зарим гүйсэдхэхэ комитедүүд Указай ёhoop хабаадуулагдаха зөөриие аймагай түбүүдые, тосхонуудые ба промышленна предприятинуудые болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ гаргашалха гэжэ hэдэлгэ гаргана.

Республикын Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи автомобильна харгы замуудай барилга болон заhабарилга эрхилхэ управлени РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1957 оной июлиин 7-до абаhан Указай дүүргэлтые ёhотоор шалганагүй.

Колхоз, совхозуудай зөөри, хүдэлмэриин хүсэ болон техникэ хабаадуулжа, аймаг, совхоз, колхозуудаар харгы барилга, заhабарилга эмхидхэхэ гэhэн заабари тэрэ мүн лэ дүүргэнэгүй, харгын нютагуудтахи эмхи зургаануудта ёhотой эрилтэ табинагүй, нютагай советскэ болон ажахын органууд үмэнэ харгы барилгын асуудал табинагүй, харгы барилгын, заhабарилгын хүдэлмэриие техническэ талаар ёhотой мэргэжэл түгэсөөр хүтэлбэрилнэгүй, харгы замуудые болбосон ёhoop ашаглаха хүдэлмэри эмхидхэнэгүй гэжэ Верховно Совет тэмдэглэнэ.

Эрхүү—Улаан-Үдэ харгын управлени хадаа Посольская—Танхой хоорондохи харгын барилгые тон нобшоор ябуулна. Улаан-Үдэ—Тарбагатай гэжэ харгы hэльбэн заhабарилха хүдэлмэри тэсэшэгүйгөөр унжагайруулжа, өөрынгөө харюусалгада байhан харгынуудые хангалтагүйгөөр заhабарилна, харууhална.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй **тогтоохонь:**

1. Республикын ажахы болон соёл культурын ургажа байгаа эрилтые хангажа байдаг автомобильна харгы замуудые hаяын сагта hайжаруулга, шэнэ харгы барилга хадаа аймагай, районой, городой, сельскэ, сомоной болон поселково Соведүүдэй гүйсэдкомуудай, промышленна предприяти болон ажахын эмхи зургаануудай гол шухала зорилго мүн гэжэ тоолохо.

2. 1963—1965 онуудта автомобильна харгы замуудай барилга, заhабарилга болон харууhалгые hайжаруулхаар, тиигэжэ 2121,5 километртэ харгы бариха, капитальна болон юрын заhабари хэхэ, 12166 погонно метр утатай хүүргэ болон соргонуудые бариха, заhабарилхаар хараалhан республикын Министрнүүдэй Соведэй бэлдэhэн хэмжээ ябуулгануудые hайшааха.

1963—1965 онуудта автомобильна харгы замуудые бариха, капитальнаар болон юрын заhабари хэхэ түсэбые бүхы талааrнь эрхэ бэшэ дүүргэхые Эрхүү—Улаан-Үдэ харгын управлени, автомобильна харгы замуудай барилга, заhабарилга эрхилхэ управлени болон совнархозые уялгалха.

3. Автомобильна харгы замуудые бариха, заhабарилха түсэбтэ даалгабариие аймаг, район, колхоз, болон промышленна предприяти бүхэнөөр эрхэ бэшэ дүүргүүлхые автомобильна харгы замуудай барилга, заhабарилга эрхилхэ управлениие, Эрхүү—Улаан-Үдэ харгын управлениие, аймагай, районой болон Улаан-Үдын городской Соведүүдэй гүйсэдкомуудые, колхоз, совхозуудай, промышленна предприяти ба эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдые уялгалха.

4. Автомобильна харгы замуудые бариха, заhабарилха түсэб амжалтатайгаар дүүргэхын, аймагай, нютагай, колхоз, совхозой болон предприятиин хабаатай бүхы харгынуудые гуримшуулха, тэдэниие жэшээтэ hайн, болбосон түхэлтэй болгохын түлөө аймагууд, городууд, предприятинууд, колхоз, совхозууд болон харгы баридаг эмхи зургаануудай хоорондо социалис мүрысөө үргэнөөр эрхилхые Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи автомобильна харгы замуудай барилга, заhабарилга эрхилхэ управлениие, ажалшадай депутадуудай аймагай болон городской Соведүүдэй гүйсэдкомуудые уялгалха.

Аймагай, сельскэ, сомоной, поселково Соведүүд, предприятинууд, колхозууд, совхозууд болон харгы замай эмхи зургаануудай мүрысөөнэй гурим бэлдэхые, мүрысөөндэ илагшадта барюулха дамжуулгын Улаан туг бии болгохые, шалгарhан түрүү аймагууд, сельскэ, сомоной, поселково Соведүүд, колхозууд, совхозууд болон предприятинуудые шагнахын тула хэрэгтэй мүнгэн зөөри олохые республикын Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

5. Аймагай, районой, болон Улаан-Үдын городской Соведүүдэй гүйсэдкомуудые, автомобильна харгы замуудай барилга, заhабарилга эрхилхэ управлениие иигэжэ уялгалха:

а) РСФСР-эй Врехов**н**о Соведэй Президиумэй 1959 оной апрелиин 7-до абаhан «Автомобильна харгы замуудай барилга болон заhабарилгада колхоз, совхозууд, промышленна, транспортна, барилгын болон бусад предприятиин ба ажахын эмхи зургаануудай хабаадалга тухай» Указые эрхэ бэшэ дүүргэлтэ болгохо хэмжээнүүдые абаха, харгын барилгын, заhабарилгын түсэбэй дүүргэлтэдэ хабаатай асуудалнуудые ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй сесси болон гүйсэдкомуудай заседани дээрэ ходо хаража байха;

б) Указай ёhoop хабаадуулагдаха зөөриие харгын юрын жэжэ заhабарилгада, проект зохёогдоогүй бага участогуудай барилгада гаргашалха ябадалые хорихо.

6. Автомобильна харгы замуудай барилга, заhабарилга эрхилхэ управлени, мүн Эрхүү—Улаан-Үдэ харгын управлениие иигэжэ уялгалха:

а) хүтэлбэрилхы кадрнуудые шэлэн абаха, зүбөөр хубаарилан табиха болон бэлдэхэ хүдэлмэри, залуу мэргэжэлтэдые хүтэлбэрилхы хүдэлмэридэ дэбжүүлхэ хэрэгые hайжаруулха; мэргэжэлтэд кадрнуудые hургуулида, элдэб курснуудта эльгээжэ hургаха ябадал эмхидхэхэ;

б) автомобильна харгы замуудай барилгын, заhабарилгын хүдэлмэриин шанар hайжаруулха, харгы барилгын техникэ hайнаар ашаглажа, харгы барилга, заhабарилга дээрэ түрүү онол арга нэбтэрүүлхэ эрилтэнүүдые шангадхаха.

7. Автомобильна харгы замуудай барилга, заhабарилга эрхилхэ управлениие, Эрхүү—Улаан-Үдэ харгын управлениие, мүн харгы замай нютагуудтахи эмхи зургаануудые иигэжэ уялгалха:

а) автомобильна харгы замуудай ашаглалгые hайжаруулха, тиигэжэ автотранспортын аюулгүйгөөр ябаха эрилтэ дээшэлүүлхэ;

б) РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолоор баталагдаhан автомобильна харгы замуудые ба харгын барилганууды сахиха Дүримые эбдэдэг нюурнууд болон эмхи зургаануудые хуулиин ёhoop харюусуулха;

в) автомобильна харгы замуудые ногооруулха хүдэлмэридэ олониитын, ажалшадай депутадуудай сельскэ, сомоной болон поселково Соведүүдые үргэнөөр хабаадуулха хэрэг эмхидхэхэ.

8. Холын бэлшээри болон шэнэ атар газарые элдүүрилжэ байhан газар руу юрын харгы татаха хүдэлмэри саашадань үргэлжэлүүлхые Зэдын, Захааминай, Яруунын, Түнхэнэй ба Хориин аймагай Соведүүдэй гүйсэдкомууд болон автомобильна харгы замуудай барилга, заhабарилга эрхилхэ управлениие уялгалха. Зүгөөр энэ хэрэгтэ гол түлэб харьяата колхоз, совхозуудай мүнгэн зөөри, техникэ хэрэглэгдэхэ зэргэтэй.

9. Буряадай экономическа захиргаанай районой арадай ажахын совет хадаа:

а) промышленна предприятинууд руу ороhон харгынуудые болбосон түхэлтэй болгохо, тэдэнээ ходоодо hайнаар барижа байхын түлөө түсэбэй хэмжээ хараалха, промышленна шэнэ предприяти болон бусад барилгануудые бодхоохоодоо, тэдээн шадарай харгые болбосон ёhoop байгуулхые хараалха зэргэтэй;

б) модо шэрэхэ газарта харгы бариха, заhабарилха болон харууhалхын тула хубитаяа оруулагахын зорилгоор хэрэгтэй мүнгэ жэл бүхэндэ hомолжо, материальна хэрэгсэлнүүдые таhалжа б… до бэлэдхэдэг предпр… уялгалха.

10. Областной мэдэлэй… бильна харгы замуудай бари… барилгада хабаатай мүнг… ажахын түсэб болон гүрэ… жэт соо жэл бүхэндэ г… ехэдхэн hомолжо байх… ниие, мүн республикын… министерствые уялгалха.

11. Даалгагдаhан а… харгыгаа бариха, заhаба… дэлмэреэ дүүргэжэ ба… республикын колхоз, со… харгын техникээр (тэрэ… лаар) хангажа байхые «… техникын» республикын… уялгалха.

12. РСФСР-эй автомоби… спортын болон шоссейна… муудай Министерствые ик… ха:

а) Танхой—Посольская… Романовка—Багдарин (10… гын барилгые РСФСР-эй… бильна транспортын болон… харгы замуудай министер… питальна барилгын титу… согто оруулжа, 1963 оно… дээрэ заагдаhан харгын… гүрэнэй түсэбэй ёhoop хэ… ри үгэхые;

б) Зүүн-Сибириин түм… гол магистраляар п… аюулгүйгөөр ябаха арга… саашадаа автомобильнууд… бусын гэмтэлдэ орохые з… түлөө Мандригаар гарада… хадыень тойруулжа бари… да 1962 ондо хэрэгтэй п… хёожо, 1963—1964 онт… харгые барихые;

в) Танхой — Посольск… автомобильна харгын бари… гдэхэхын тулада эндэ хоё… гын барилгын район… хэрэгтэй механизм болон… нуудые тэрээндэ үгэхые… Посольская харгын бари… рэхэ үеэр Салзан—Танхой… гын заhабариие дууhахаа… жа, эндэхи барилгые… хэрэгтэ туhалхые. Тиигэ… дай АССР Эрхүүгэй обла… мүн Түнхэнэй, Ахын айм… томобильна харгыгаар… hаяар харилсаатай болох…

г) Сүхэ—Хяагта—Цахи… дээрэхи Хамни гол дээр… барихын тула 150 мянг… риг hомолхые, тиигэд т… барилгые республикын х… рилгын трестын 11-дэхи… нидэ даалгахые;

д) Буряадай АССР-эй… замуудай барилгын түсэ… цомическа үндэhэ бари… зохёолгые түргэдхэхые,… харгы болон хүүргэ бари… ектно-сметнэ документну… соонь хангажа байхые;

е) 1963 онhoo эхилжэ… хэндэ 150 километр… хушалта хэжэ байдаг б… тайгаар республикын ха… эмхи зургаануудта хэрэ… ха зүйлнууд болон гудр… тогрейдер, мотоортой… үгэхые.

13. Сэлэнгэ мүрэнэй б… ной протокын хүүргэнүү… гые мүнөө жэлдэ дүүргэ… даа түсэбэй ёhoop Танхо… ская харгы дээрэхи… Большая Речка голнууд… нуудые барижа захалхы… мостстройе уялгалхые… Транспортна барилгын… вые гуйха.

КПСС-эй XXII съезды… зорилгонуудые амжалтат… лүүлхэ талаар автомоби… замуудые бариха, заhа… дэниие болбосон ёhoop б… дэлмэри гээшэ тон ехэ… нартай гэжэ советскэ… хын органуудай, предпр… рилга, колхоз, совхозууд… рилэгшэдэй анхарал Бур… эй Верховно Совет ханд… хэ зуураа, ойрын жэлну… публикынгаа автомобильн… муудые жэшээтэ hайн,… хид болгохые, тэдэнээ… рууhалжа, болбосон т… сахин байлгахые бүгэдэ… рэг болгохын түлөө ор… магай, районой, городой… сомоной болон поселково… гүйсэдкомуудhаа, арад… соведhээ, министерство… нууд; предприяти, колхо… хозуудай хүтэлбэрилэгш… мобильна транспортын… харгы замуудай бүхы хү… шэдтэ республикын Вер… эрилтэ табина.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Пр… Түрүүлэгшэ А. Х…

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Пр… Секретариин орондо Г. ЦЫДЫ…

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан.

1962 оной августын 23.

Хэлэhэн үгэдөө хүрэ, абаhан уялгаа дүүргэ!

Амжалта—олоной хүсөөр

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй хүдөө нютагуудай бүхы ажалшадта хандаhан Хандалгада харюу болгон, манай аймагай совхоз, колхозууд 1962 ондо 22250 центнер мяха, 80000 центнер hү, 643 центнер ноохо, 1133000 үндэгэ, 223795 центнер ороохо таряа абажа, гүрэндөө урда жэлэйхидэ орходоо пилээд ехээр худалдаха гэhэн социалис уялгануудые абаа hэн. Аймагаймнай хүдөө ажалшад абаhан уялгануудаа дүүргэхын түлөө тэмсэжэ, муу бэшэ амжалта түйлажа байна.

Энэ жэлэй үнгэрөөшэ үе соо аймагай совхоз, колхозууд нёдондонойхиhоо мяха 110,2 процент, hү—113,9 процент, ноохо—101,1 процент ехээр абанхай. Аймагнай гүрэндэ hү худалдаха түрүүшын хахад жэлэй түсэб 105 процент, мяха—102 процент, ноохо 142 процент дүүргээ юм. Гүрэндэ мал ажалай продуктнуудые худалдаха зургаа hарын дүнгөөр манай аймагта энэ жэл хоёрдохёо КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан туг барюулагдаба.

Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, гүрэндэ худалдаха талаар түйлаhан түрүүшымнай амжалта миин өөрөө ерээгүй, харин ажалша арад зонооймнай эршэтэй, оролдосотой ажалаар түйлагдаа. Тэдэнэй түрүү зэргэдэ коммунистнар ябана. Совхоз, колхозуудай партийна организацинууд ажалшадай дунда ябуулжа байгаа ниитэ-политическэ, эмхидхэлэй хүдэлмэри эрид hайжаруулаа, олон коммунистнуудые ажахын харюусалгатай участогуудта табяа.

Коммунистнар шэнэ участогуудые даажа абаад, тэрэнээ түрүү зэргэдэ гаргахын түлөө ехэхэн оролдолго гарганад. Тэдэнэй ашаар совхоз, колхозуудай урдань гээгдэжэ ябаhан олохон участогууд, мүнөө түрүү зэргэдэ гаража байнад. Жэшээ болгон «Сибиряк» колхозой Түхэрээнэй hүнэй фермэ абаад үзэе. Энэ фермэ гээгдэлдэ ороhон байгаа. Фермые даагшаар партиин гэшүүн нүхэр Балдановагай табигдаhанай hүүлээр, тэрэнэй ажал хүдэлмэри тад ондоо болонхой. Жэлэй эхинhээ эндэ үнеэн бүриhөө 1243 литр hүн hаагдаба. Июль hарада тэрэ фермынхид үнеэн бүриhөө 230 литр hү hаажа, аймаг соогоо түрүү hуури эзэлээд, КПСС-эй райкомой, аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртэнхэй. Энэ фермын нэрэ аймагай шэн габьягай ажалай самбарта бэшэгдэнхэй.

Мүнөө жэл тэрэ колхозой Аhалигай, Еловкын, Түнхэнэй hүнэй фермэнүүд ажал хүдэлмэреэ горьтойхоноор hайжаруулhан байха. Колхозой партийна организаци (секретариинь нүхэр Г. Н. Тугарин) hүүлэй хэдэн hарын туршада мал ажал дээрэ хүдэлхөөр пилээд олон коммунистнуудые гаргаа.

Партийна организаци малшадай, hаалишадай, механизаторнуудай дунда социалис мүрысөө зүбөөр эмхидхээ. Мүрысөөнэй дүн декада, hара бүхэндэ гаргагдажа, ажалшадай суглаанууд дээрэ хэлсэгдэнэ, hонин газетэ, «дайшалхы хуудаhан», бюллетень, мүрысөөнэй дүн харуулха самбарта бэшэгдэнэ, радиогоор хэлэгдэдэг. Малшадта нэмэлтэ түлөөhэн үгтэхөөр хараалагданхай. Түрүүшүүл элдэб янзаар урмашуулагдажа байдаг. Түрүүшүүлэй дүй дүршэл бүгэдын шадабари болгохын түлөө эндэ ехэхэн оролдолго гаргагдана. Колхозой түрүү тугалшан, А. А. Пежемская фермэ, гүүртэнүүдээр ябажа, өөрынгөө хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай бэшэ малшад, тугалшадта хөөрэжэ үгэдэг, эндэхи колхозниггууд ниитынгээ малда бардам хүрэхэ тэжээл бэлдэхэ, ургуулhан баян ургасаяа саг болзортонь хуряажа абаад, гүрэндөө таряа ехээр худалдаха, 5500 гектар намарай паар хахалха гэhэн уялгануудые абаад, тэрэнээ хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө шангаар тэмсэжэ байнад. Партийна организаци тэдэнэй эрмэлзэл оролдолгые дэмжэжэ ажалай амжалтада зоригжуулна.

«Сибиряк» колхозой партийна организаци шэнгеэр хүдэлдэг партийна организациие үшөө нэрлэжэ болоно. Жэшээлхэдэ, Саянай совхозой партийна организаци hүүлэй үедэ мал ажал дээрэ хүдэлхөөр олохон коммунистнуудые гаргаа. Тиигэжэ урдань гээгдэжэ ябаhан Шимкын, Нугын hүнэй фермэнүүд түрүү зэргэдэ гаргагдаа. Тус совхозой Харьяатын hүнэй фермэдэ хүдэлдэг hаалишад—коммунистнууд Л. Зайганова, Н. Саганова, Р. Балданова гэгшэд бүгэдэндэ hайн ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

Аймагаймнай ажалшад газар тариалангаhаа продукци бүри ехээр абахын түлөө ехэхэн хүдэлмэри хээ юм. Тарилгын талмайн хубаарилга шэнээр харагдажа, аша үрэ ехэтэй кукуруза, шэншэ, горох, бобы гэхэ мэтэ ургамалнуудай талмай эрид үргэдхэгдөө hэн. Энэ жэл хаа хаанагүй hайн ургаса гаранхай. Саянай совхозой кукурузашад Н. Аюшеев, Д. Ухеев, Б. Патахинов, «Восточные Саяны» колхозой—Д. С. Осоров, «Сибиряк» колхозой—М. Софьин гэгшэд хэзээ хэзээнэйхиhээ hайн ургаса хуряажа байнад. Ургуулhан баян ургасаяа гээлтэ, хоролтогүйгөөр хуряажа абахын түлөө хүдөө нютагаймнай ажалшад шангаар тэмсэжэ байнад. Совхоз, колхозуудай партийна организацинууд ажалшадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлээ, агрегат бүхэндэ политэмхидхэгшэд табигданхай.

Совхоз, колхозуудаймнай хүдэлмэрилэгшэд сентябриин 5 болотор үбhэ бэлдэхэ, силос дараха түсэбөө дүүргэхээр оролдожо байнад. Хэрбээ нёдондо жэл энэ үедэ аймаг соо 21043 тонно силос дарагдаад байгаа hаа, мүнөө жэл 25513 тонно дарагданхай.

Энэ жэл манай аймаг гүрэндөө 52100 центнер ороохо таряа худалдаха гэhэн тон харюусалгатай уялга абанхай. Тэрэ хүндэтэй уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө аймагаймнай ажалшад, партийна, советскэ, комсомолой организацинууд бүхы хүсэ, шадалаа зорюулна.

Б. Цыденов,
КПСС-эй Түнхэнэй райкомой секретарь.

БУРЯАДАЙ АВТОНОМИТО СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКЫН ХУУЛИ

Буряадай АССР-эй Конституциин (Үндэhэн Хуулиин) 14, 44, 63, 66-дахи статьянуудта хубилалта, нэмэлтэ оруулха тухай

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Совет иигэжэ **тогтообо:**

Кабанскын болон Байкало-Кударын аймагуудай нэгэдүүлэгдэжэ, Кабанскын нэгэ аймаг болоhонтой, Буряадай АССР-эй Хүдөө ажахын министерствын, ажалшадай депутадуудай аймагуудай болон городуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй хүдөө ажахын таhагуудай (управленинүүдэй) болюулагдаhантай, Буряадай АССР-эй Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министерствын байгуулагдаhантай дашарамдуулжа, «РСФСР-эй Конституциин (Үндэhэн Хуулиин) 54, 55, 69, 92, 96, 99-дэхи статьянуудта хубилалта, нэмэлтэ оруулха, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталха тухай» Россиин Совет Федеративна Социалис Республикын 1962 оной июлиин 25-най Хуулида зохилдуулан, Буряадай АССР-эй Конституциин 14, 44, 63, 66-дахи статьянуудта доро дурсагдаhан хубилалта болон нэмэлтэнүүдые оруулха:

14-дэхи статьяhаа «Байкало-Кударын» гэhэн үгые гаргаха;

44-дэхи статьяhаа «Хүдөө ажахын» гэжэ үгэнүүдые гаргаад, «Нютагай промышленностиин» гэжэ үгэнүүдэй hүүлээр «Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ» гэhэн үгэнүүдые нэмэхэ;

63, 66-дахи статьянуудhаа «Хүдөө ажахын» гэжэ үгэнүүдые гаргаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретариин орондо Г. ЦЫДЫНЖАПОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.

1962 оной августын 23.

Бадма-Цырен, Буда-Жап Нимаевтан

(Үргэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта)

hахалаа халта эльбэ-од, hуумгашаа нүхэдтөө hарбайха зуураа, Бу-Нимаев:

—Энэршни мүнөө hү-й hайсахан лэ унагаа-о гээшэ хабди. Агрега-шэ-дүшэн гектар унаал нэ.

—Энэ ябаа ха юмта даа. Нэгэ полинуудта горь-ээшэ,— гэжэ нүхэрынь ехэ баяртай.

Нэгэ хэлхы, тэгшэхэн е байгаа hаань, 55 аа баhа унагаажархёод, 30 түхэриг шан-абажа гү, али тарган нь мухарюулжархёод нэмдил, — гэжэ Буда-Намсараевич хүхинэ.

...ниин hэрюүндэ мо-шье татаха гээшэнь . Юрэдөөл, яндагар-а. Энээхэн полотногой нуудые заhаад таби-ал, мэнэ дороошье hуу-и болохо,—гээд үргэл-

...эдэ комбайнайнь ха-ошоходо, ахаhаа на-рбэhэлиг бэетэй Бад-ениинь хүрин шара л болошонхой шприц . элдэбын хүдэлдэг, дэдэг газарнуудые то-о, агрегадайнгаа дээ-е гаража, дороньшье сүлөө тухагүй ажал-

...туhалалсажа байhан р Михаил Филиппо-офановтай хөөрэлдэхэ-авропольиин хизаарай бекский» совхозойхи-та хэрэглэhэнэй ашаар жэлэй ургаса хуряал-гар эмхитэйгээр үнгэр-hан тухай hонирхол-хөөрэбэ. Буряадай эй Хүдөө ажахын про-дые абаха, бэлэдхэ-нистерствэhээ эльгээг-таряа хуряалгын эхил-хойшо нэгэдэхи бү-лэг комбайнуудай механи-гаар ажаллажа, шэнэ арга нэбтэрүүлхэ хэрэгтэнь туhа-лалсажа байhан инженер. Хоёр халаан табижа, комбай-нуудые үдэр, hүнигүй хүдэл-гэхэдэ, ажалай бүтээсын хоёр-гурба дахинаар дээшэлhэн ту-хай, тиигэhэнэй ашаар эндэхи таряа хуряалгын хэзээ хэзээ-нэйхиhээ эмхитэй түргэнөөр, хори гаран хоног соо түгэсэжэ байhан тухай нүхэр Фофанов хөөрэнэ. Нёдондо энэ совхоз мүнөө жэлэйхиhээ hураггүй бага тарилгатай байhан аад, хуряалгаяа ноябриин хоёр бо-лотор унжагайруулжа, зарим хубиинь саhанда даруулаа hэн. Энэ ушарhаа ороохо та-ряанай гээлтэ ехээр болохо-hоо гадна, намарай паар ха-халхаhаа байтагай, хабарай газар хахалалга удаарhан юм. Юундэб гэхэдэ, хуряагдаагүй таряанай hолоомоор даруул-шанхай хэбтэhэн газар орой болотор гэдэнгүй байгаа бшуу. Тиигээд эндэхи механи-заторнуудые, тусхайлбал, Ни-маевтаниие аргагүй магтана, оролдосотой шударгыгаар ажалладаг, мэргэжэлтэйшье, дүй дүршэлшье ехэтэй ком-байнернууд байhан тухайнь хөөрэнэ.

Бадма-Цырен Нимаев табэ-дахи жэлээ комбайнераар ажаллана. Жэл бүри 700—900-гаад гектарай таряа ха-дажа, сезонойнгоо даабариие хоёр-гурба дахин үлүүлэн дүүргэдэг. Бэшэ сагтань ку-курузын поли дээрэ ажалла-даг. Кукурузашадай звено даа-гаад, 100 гектар дээрэ энэ шэ-мэ ехэтэ ургамалые тарижа, зундаа hайнаар харууhалан ургуулна. Мүнөө жэл горьтой-хон хубинь үертэ абтабашье, гектарай 200—250 тонно урга-са хуряагдажа байна. Бадма-Цыренэйнгээ таряа хадажа байхада Владимир Гармажа-пов нүхэрынь механизаторнууд-тай хамта кукурузаяа хуряа-жа, силослэжэ дүүргэхээ байнхай.

— Таряагаа хуряажа дүүр-гэмсээрээ сэхэл кукурузынгаа поли дээрэ ошожо, газараа эл-дүүрилхэ, паарлаха хэрэгтэй болобо,—гээд Бадма-Цырен хөөрэнэ.

Аха дүүнэр мүнөө жэ-лэй ургаса хуряалгын үедэ сүүдхэ соо тус бүри 40-өөд гектар, заримдаа 55 гектар хүрэтэр хададаг байгаа.

Уданшьегүй халаанай ком-байнернууд машинануудтаа hуужа, гушаад гектарай ба-гахан полидо оробод.

— Түсэб-графигай ёhоор, техническэ харууhа, энэ тэрэ жэжэ заhабари хэхын тула сүүдхын дүрбэн час хараа-лагдаhан юм. Харин бидэнэр комбайнуудаа сүүдхын хоёр часhаа үлүү зогсооногүйбди, — гэжэ Бадма-Цырен хэлэ-нэ. Тиигээдшье 14—15 час соо ажаллаhан гол комбай-нернууд амарха, унтахаяа ошоод hэн.

Энээнэй hүүлээр хэдэхэн хо-ноод байхада, эндэхи механи-заторнууд хадалгаяа дүүргэ-жэ, унагааhан таряагаа суг-луулан сохижо захалhан бай-на. Долоон агрегадhаа бүри-дэhэн нэгэдэхи бүлэг ком-байнуудаар мянга гаран час соо 1500 гаран гектар гэхэ гү, али нэгэ-нэгэнiинь сүүдхын 38 гектар хадаа. Суглуулан сохихо үедөөшье агрегат бү-хэн сүүдхэдээ баhал дүшөөд гектарай таряа хуряажа бай-ба. Мүнөө эндэ хүсэд эдээ-шээгүй ургасатай полинууд, мүн сэхэ хадаад сохихо мян-га гаран гектар бутархай хэ-hэг полинууд үлөөд байна.

Иигэжэ мүнөө жэл Сэлэн-гын совхозой механизатор-нууд, тэрэ тоодо аха, дүү хоёр —Бадма-Цырен, Буда-Жап Нимаевтан шэнэ арга хэрэг-лэн, унтаха нойроо мартажа ябаад, оролдосотой шударгы-гаар ажаллаhанай ашаар нё-дондо жэлэйхиhээ хоёр hара шахуу урид таряа хуряалгаяа түгэсхэжэ байна.

Д. Цыренжапов.

Хонин бүриhөө хурьга абаха

...ин аймагай Үдын сов-...ай республика соохи hүрэгөөр олон ажахы-нэгэн болоно. Тэрэнэй олон отара, бригадануу-55 мянга гаран хонин оно. Ганса эхэ хони-5 мянга тооной юм.

...янгаа XXII съездын, ...эй ЦК-гай мартын Пле-түүхэтэ шиидхэбэри-р зоригжоhон совхозой д хонин hүрэгөө бүри ...лгожо, гүрэндөө ноohо, ...рид ехээр худалдахын ...ршэмтэйгээр тэмсэжэ ...

...онидой тоо толгой оло-...ха, гүрэндэ ноohо, мяха ...аха түсэб, уялгануудаа ...хын тула ерэхэ жэлэй , февраль hарануудта ...ин бүриhөө хурьга аба-шэ тон шухала,—гэжэ ...ой главна ветеринарна нүхэр Николаев хөөрэнэ. ...эhээ август, сентябрь ...удта бүхы эхэ хониднай ...венна аргаар үрэжүү-...юм.

...өө совхоз соо хонидые ...венна аргаар үрэжүүл-пункт хүдэлнэ. Тэдэ ...дые hайн бэлэдхэлтэй. ...шэлтэй болоhон хүнүүд, ...ээ отарые даагшанар ...но.

...хозой искусственна ар-үрэжүүлгын станциhаа пунктнуудта хүнгэн ма-р үрэ зөөгдэнэ. Станциин ...ша лаборантка Екате-...тоновна Громова иигэ-...рэнэ:

—Станцимнай 32 hайн ...ай хусатай юм. Хонидоо илангаяа «Грознен-«Алтайский» үүлтэрэй ...дай үрөөр үрэжүүлнэ-пункт бүхэндэ үнжөөд лэ, ...ай ёhоор нэгэл сагта ...ашажа үгэнэбди. Тэ-үрөөр нэгэшье дутал-...гүйбди.

...эн машинада hуугаад ...й отаранууд дээгүүр ...гарабабди. Орой дээ-...шыхан улаан тугханиие хиидхэhэн хүрин шэрэтэй дүр-бэлжэн вагон холоhоо хараг-дана. Маниие шэрэжэ ябаhан Михаил гэжэ нэрэтэй, ехэ хү-хюу, зохид зантай жолоошо тэрээн тээшэ тархяараа залан заагаад, тайлбарилан хэлэнэ:

— Хонидоймнай олонхи ота-ра, бригаданууд иимэ вагон-чигуудтай болоо юм. Тэрээн соонь хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ лаборатори түхеэрэгдэнхэй.

Манай хүрэжэ ерэhэн пункт дээрэ Еши-Ханда Жимбеева үрэжүүлэгшээр хүдэлжэ бай-ба. Тэрээндэ Санжай Хусаев, Виктор Амфилопаев гэгшэдэй отаранuудай, бүгэдэ 1371 тол-гой эхэ хонид даалгагданхай.

— Энэ жэл хониднай тобир тарганууд, үдэртөө 40—50 толгой үрэжүүлнэбди. Мүнөө хоёр отарымнай хонидой ха-хадhаань олониинь үрэжүү-лэгдээд байна. Ойрын үдэр-нүүдтэ бүхы хонидоо үрэжүүл-жэ дүүргээд, hайнаар дахин, дахин шалгажа үзэхэбди. Хээ-литэй болоогүй хонидыень да-хяад үрэжүүлхэбди, — гэжэ Еши-Ханда Жимбеева хөөрэ-нэ.

Нүхэр Жимбеевагай хүтэл-бэрилдэг пунктhаа дутуугүй-гөөр хүдэлдэг пунктнууд сов-хоз соо үсөөн бэшэ. Жэшээл-хэдэ, үрэжүүлэгшэ Роза База-ровада гурбан отарын хонид даалгагданхай. Мүнөө тэрэ отаранuудай ехэнхи хонидынь үрэжүүлэгдэнхэй. Баhал үрэ-жүүлэгшэ, хониной отарые даагша Цырен-Дулма Жамба-лова бэшэнhээ гээгдэхэгүйн түлөө тэмсэнэ.

— Би өөрөө 767 толгой эхэ хонитойб. Тэдэнэйнгээ хаха-дынь үрэжүүлээд байнаб. Өөрынгөө отарын хонидhоо гадна, Григорий Поповой ота-рын хонидые үрэжүүлхэ уял-гатай хүм. Тэрэнэйгээ отарын 400-аад гаран толгой эхэ хони-дые үрэжүүлэнхэйб. Сентяб-риин эхин багаар хоёр ота-рынгаа бүхы хонидые үрэ-жүүлжэ дүүргэхэ зорилготойб. Ерэхэ жэлэй январь, февраль hарануудта хонин бүриhөөнь хурьга абахал байхабди,—гэ-жэ нүхэр Жамбалова хөөрэнэ.

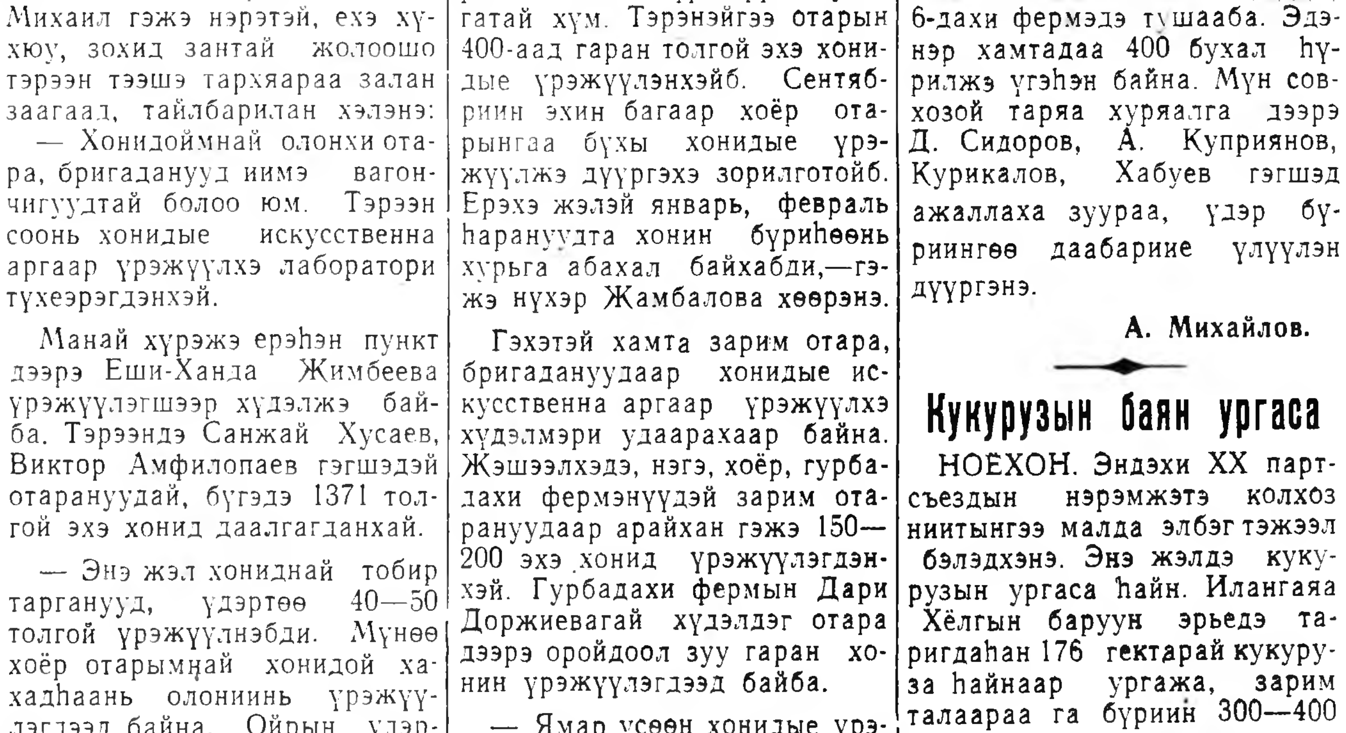
Гэхэтэй хамта зарим отара, бригадануудаар хонидые ис-кусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэри удаарахаар байна. Жэшээлхэдэ, нэгэ, хоёр, гурба-дахи фермэнүүдэй зарим ота-рануудаар арайхан гэжэ 150—200 эхэ хонид үрэжүүлэгдэн-хэй. Гурбадахи фермын Дари Доржиевагай хүдэлдэг отара дээрэ оройдоол зуу гаран хо-нин үрэжүүлэгдээд байба.

— Ямар үсөөн хонидые үрэ-жүүлбэбтэ,—гэжэ нүхэр Дор-жиеваhаа асуухадамнай:

— Хониднай үшөөл hайнаар таргалаагүй байна. Тиимэhээ үсөөнөөр ототой болоно. Дан удааржа байнабди гэжэ өөhэ-дөө hайса мэдэнэбди. Бүхы хо-нидоо саг болзортонь үрэ-жүүлжэ, ерэхэ жэлэй эхин hа-рануудта хонин бүриhөөнь хурьга абахын түлөө оролдо-жо байнабди,—гэжэ тэрэмнай харюусаба.

Хонин ажалда мүнөө ёhо-тойл тарилгын үе захалаад байна. Энээниие зүбөөр ойлго-hон Үдын совхозой хонишод, мэргэжэлтэд эхэ хонидые ис-кусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэри эмхитэйгээр ябуул-над.

Ц. Субанов,
манай тусхай корр.

...рганаhай XXII партсъез-...нэрэмжэтэ колхозой хони-Буда Бадмаевич Базаров ...гарзалуулдаггүй. Мү-...жэлдэ 1960 ондо түрэ-...hэн хони hайнаар тар-...жа дунда зэргын 45—...килограмм шэгнүүртэйгээр ...худалдаба. Тэдэ хонид-...4–4 килограмм ноohо хай-... Габьяата ажалайнгаа тү-...колхозой шанда хүртэжэ, ..., ВДНХ-да ошожо ерээ. ...дээрэ: Нүхэр Базаров ...hэн түлгэнүүдые ша-...таргалуулхаяа абаад, ...жа ябана.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

Түрэл орон дотормнай

НЕФТЬ ШАНАРЖУУЛДАГ ЗАВОД

ПОЛОЦК. (ТАСС). Долоон жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ Полоцкын нефть шанаржуулдаг завод ашаглалгада үгтэхэ юм. Барилгын талмай дээрэ арбаад барилганууд богонихон саг соо бодхоогдонхой. Нефтьпродуктнуудые хадагалха түхеэрэлгэнүүд бэлэн болгогдонхой. Компрессорнэ, заhабарилгын-механическа бааза болон бусад барилганууд бодхоогдоо. Машинануудые шалгажа, туршажа эхилээ. Үйлэдбэриин бүхы хүдэлмэри автомадаар хэгдэнэ. Элдэб янзын бензин, керосин, дизельнэ түлишэ, битумна, котельнэ мазут завод гаргаха юм.

ОЛОН ЯНЗЫН ПРОДУКЦИ ГАРГАНА

ГРОЗНО. (ТАСС). Грозненско химическэ заводой коллектив бүри олон янзын продукци гаргадаг болоо. Синтетическэ аргаар арhа элдэдэг ехэ цех бодхоогдоно. Барилгынь шухала хүдэлмэри дүүргэгдэнхэй. Түхеэрэлгэнүүдые мүнөө хабсаргажа эхилээ.

ШАБЫН ТҮМЭР ХЭХЭ ЦЕХ

БЕЛОРЕЦК. (ТАСС). Башкирай Белорецкэ механическа комбинадта шабын түмэрэй цех баригдажа байнхай. Барилгашад цехэй гэрнүүдые дүүргэхэ болоо. Ехэ хүсэтэй элшэ гаргадаг электростанци барижа дүүргэбэ. Гол корпусойнь түхеэрэлгэнүүдые тааруулан табиха, туршан шалгаха хүдэлмэри түлэг дундаа. Нэгэ отделениинь дүүргэгдээд, туршагдажа эхилээ. Мүн бэшэшье агрегадуудынь ашаглагдаха болонхой. Hаяар энэ томо цех эрхим шанартай булад, түмэр болон бетоноор хэhэн зүйлнүүдтэ хэрэглэгдэхэ шабын түмэр гаргадаг болохо юм.

АСАРИ ЕХЭ КОМБИНАТ

ПЕРМЬ. (ТАСС). Камска ГЭС шадар асари томо электротехническэ комбинадуудай нэгэн бодхоогдожо байна. Тэрэнэй түрүүшын барилга— Кабельна завод арадай ажахыда хэдэн миллион түхэригэй элдэб продукци гаргаа. Сибириин, Уралай, Поволжиин шахтануудта, руднигуудта энэ кабель үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Мүнөө комбинадай шэнэ корпусуудта түхеэрэлгэнүүд тодхогдожо байнхай.

Амар мүрэнэй эрье дээрэ комсомол өөрынгөө нэрэмжэтэ город бодхоhон юм. Энэ гайхамшагта городой хубн болохо нэгэн В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ талмай болон үйлсын түхэл шэнжэ.

ТАСС-ай фотохронико.

Тобшохоноор

✦ **Ленинэй орденто** Улаан-Үдын паровозо-вагонно заводто аха дүү — Хитадай Арадай республикын бүлэг түлөөлэгшэд айлшаар ерээ. Заводой хүдэлмэришэд хүндэтэ айлшадаа халуунаар угтажа, заводойнгоо гол цехүүдэй ажал хүдэлмэритэйнь танилсуулба.

Д. Дармаев.

***

★ ХОРИ. Эндэхи Хүртэйн леспромхозой хүдэлмэришэд В. Павлов, И. Овчинников, И. Чушин, И. Гаврилов, А. Корнилов, И. Федоров гэгшэд hайн дураараа Ара Хүртэйн талада гар хажуураар үбhэ сабшажа, Чисаанын совхозой 6-дахи фермэдэ тушааба. Эдэнэр хамтадаа 400 бухал hүрилжэ үгэhэн байна. Мүн совхозой таряа хуряалга дээрэ Д. Сидоров, А. Куприянов, Курикалов, Хабуев гэгшэд ажаллаха зуураа, үдэр бүриингөө даабариие үлүүлэн дүүргэнэ.

А. Михайлов.

Кукурузын баян ургаса

НОЕХОН. Эндэхи XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз ниитынгээ малда элбэг тэжээл бэлэдхэнэ. Энэ жэлдэ кукурузын ургаса hайн. Илангаяа Хёлгын баруун эрьедэ таригдаhан 176 гектарай кукуруза hайнаар ургажа, зарим талаараа га бүриин 300—400 центнер хүрэтэр ургаса үгэнэ. Колхозой механизаторнууд ажалаа бүтээсэтэйгээр эмхидхэжэ, түрүүшын үдэртэ 285 тонно кукурузын силос дараба.

С. Биликтуев.

СЭСЭГХЭН ДОНДОК ХОЁР

РАССКАЗ

Найматайхан Намдаг долоотойхон Дондок хоёр доходшоожо наадаха гэбэ ха. Тиихэдээ долоотойхон Дондок үрөөhэн хүл дээрээ тогтожо ядан, хоёр гараараа газар тулаад, хүлөө алдажархина. Дондок дэбхэржэ ядаад, сухалдажа эхилбэ.

— Би шамтай наадахагүйб! Ши намайе мэхэлнэш,—гээд гонгинобо.

— Хэн шамайе мэхэлээ юм. Өөрөө ганса хүл дээрээ hүрэжэ шаданагүй бэшэ аалши,—гэжэ хэлээд, Дондогто дураа гутаhан Намдак наадахаяа болижо, харахан тэбхээнсэг hугабшалаад, хоёр хармаандаа гараа хээд, hөөргөөшье харангүй ябашаба.

Намдагай тэрэниие тоонгүй ошоhондо, наадаха нүхэргүй гансаараа үлэhэндөө Дондок улам уурлажа, доодо уралаа шэшэрүүлэн орилжо эхилбэ. Hулаханаар hугшарна. Юундэб гэхэдэ, эндэ дүтэхэн наадажа байhан басагад дуулажархиходоо болохо байгаа.

Теэд гурбадахи класста hурадаг Сэсэгхэн гэжэ нэрэтэй нэгэ шуран басаган, бэшэ нүхэдhөө хорголоод гүйжэ ябатараа, Дондогой орилжо байхые дуулажархиба.

— Ши юундэ орилбош? —гээд басаган асууба.

— Би орилногүйб. Хүндэ бү орогты,—гэжэ Дондок яаралтайгаар нюдөө аршан байжа үсэд хатуугаар дуугарба. Басаган хүндэ, юундэшьеб, дурагүйтэдэг байгаа. «Эхэнэр хүнэй үhэниинь ута, ухааниинь богони юм»,—гэжэ үбгэдэй шоглохые нэгэтэ бэшэ дууладаг байhан. Теэд бишыхан Дондок хэнэйнь зүб, хэнэйнь бурууе хаанаhаа мэдэхэб даа. Тиигээд лэ басаган хүндэ дурагүйгөөр хандадаг болоо ха.

—Бү орило. Маанартай наадахаяа ошоё,—гэжэ мүнөөхи басаган урихан дуугаар хандаба.

— Би басагадаар наадахагүйб. Хүндэ бү аhалдагты. Тиигээдшье би орилногүйб,—гээд Дондок дуугаа шангадхана.

— Ши орилжол байгаа ха юмши, энэ нюдэндэшни нёлбоhо субаhан зангаараа байна ха юм,—гээд басаган бүри hалахаар бэшэ болобо.

— Бү худалаар хэлэ, алин нёлбоhон субана гээшэб? Өөрыншни нюдэндэ нёлбоhон гүйлдэдэг байгаа бэшэ гү?—гэжэ хүбүүн бүдүүзгэйгээр хэлээд, саашаа ябахаяа забдана.

—Ши намда бү уурла. Гансал hайниие шамда хүсэнэб. Наадахамнай гү?—гэжэ басаган тэрэниие тогтообо.

— Би басагадаар наадахагүйб,—гэжэ Дондок өөрынхиеэ хэлэнэ.

— Ээ, ши ямар аймхай хүбүүн гээшэбши. Hургуулиин хүбүүд булталаа маанартай наададаг лэ. Ши хэзээ hургуулида орохобши?—гэжэ басаган асууба.

— Ерэхэ намартаа...

— Тиигээ hаа, hургуулида ороходоо маанараар наадахаш! Зай гү?...

— Мүнөө наадхуулхагүй гут?..

— Өөрөө айна бэшэ гүш?...

—Би юундэ айха хүн биб,—гэжэ, Дондок тугаар хэлээшээ мартаад, омогтойгоор дуугарна.

— Тиигээ hааш, би шамда нэгэ hонин, шэди ехэтэй арга заажа үгэхэб,—гээд басаган хэлэбэ. Тиихэдэнь Дондок арсалдабагүй, хани нүхэртэй болоhондоо тэрээндэ бэеэ үреэд, бүри шангашагаар орилбо.

— Боли даа, зай гү. Ши бултанhаа бэрхээр наададаг, солбоноор дэбхэрдэг болохош, дуратай гүш, заажа үгэхэм гү?! Хара энэ!—гээд, тэрэ басаган хоёр гараа ташаан дээрээ тулаад, «нэгэ, хоёр, гурба!»—гэжэ байжа урагша, хойшоо тонгойно. Зүүлжээ, баруулжаа бэеэ мушхарна. Үшөө олон тиимэ hонирхолтой юумэ харуулба. Hүүлээрнь хоёр хүл дээрээ дэбхэрбэ.

— Ойлгоо гүш? Тиимэ. Энэшни физзарядка гэжэ нэрэтэй,—гэбэ.

Удаань тэрэ Дондогые хажуудаа зэргэлүүлжэ байлгаад, зарядка гэжэ нэрэтэй, шэди ехэтэй арга шадабаридаа hургажа эхилбэ. Тэдэнэр нилээд удаан тиигэжэ хоюулан зарядкаяа шудалба. Дондок юумэ ойндоо хадуухадаа бэрхэ хүбүүн байшоо. Бишыхан багшынгаа харуулжа үгэhэн юумэнүүдые үдэшэлэн тээ хуу ойлгоод байба.

— Бэрхэш даа. Гансал энэ зарядкыешни үглөөгүүр эртэ, бодомсоороо хэхэ хэрэгтэй! Тиигээгүй hаа, солбон бэрхэ болохогүйш,—гээд тэрэ басаган хэлэбэ.

— Үдэртөө хэхэдэ баhа болохо гү?...

— Үглөөгүүр хэhэн хойноо, үдэртөө хэхэдэ өөрэгүй. Бүри hайн байха...

— Би тиигээ hаа, үглөөгүүр орой болотор унтаридаа хэбтэхээ болёоб. Эжынгээ бодо гэхэдэ hүрэжэ бодоод, энэ физзарядка тон иимээр хэдэг байхаб,—гэжэ Дондок хэлэбэ.

—Тиигээ hаа, ши уданшьегүй маанадые ямаршье наадаанда иладаг болохош,—гэжэ басаган харюусаба.

Эдэ хоёр иигэжэ ехэ эбтэй эетэйнүүд болоод тараба.

Тэрэ үдэрhөө хойшо Дондок үглөөгүүр эртэ бодоод, ходо физзарядка хэдэг болоо hэн. Мүнөөхи басаган үнэхөөрөө шэди ехэтэй арга заажа үгэhэн байба. Дондок гүйхэдөө хурдан, hүрэхэдөө солбон болошоо. Дохоншоожо наадахадаа нэгэ наhа аха Намдагые ходо шүүжэрхидэг, дугы дугышхадаа хамагhаа бэрхээр дамжадаг боложо, үетэн нүхэдэйнгөө дунда магтаалтай болобо. Нэгэшье хүн тэрэниие гомодхоохоо болёо. Дондок мүнөө тэрэ шэди ехэтэй арга —зарядка гээшые заажа үгөөшэ Сэсэгхэн гэдэг хани нүхэрөө тон хүндэлдэг гэлэнхэй.

Г. Даржаев.

Саг соогоо зөөгдэдэг hаань...

— Малай байрануудые хэр олоор барижа байнабта,—гэжэ Шергинэй совхозой (Кабанск) барилгашадай звеное даагша Иван Фадеевич Жилинhээ асуухадамнай:

— Жэлэй эхилhэнhээ хойшо олохон барилганууд бодхоогдоо, —гэжэ тэрэ харюусана. Хэhэн хүдэлмэриинь хамталжа үзэхэдэ нүхэр Жилинэй хүтэлбэрилдэг звено хониной нэгэ байра, тугалай байра шэнээр барижа ашаглалгада оруулаа. Тиихэдэ 22 эхэ гахайнуудые байлгаха зунай байра баригдаhан байха юм. Тэндэнь мүнөө совхозой эхэ гахайнууд харууhалагдана.

Бидэнэй энээгүүр ябахада тус звеногой 8 дархашуул 100 толгой эхэ гахайнуудые бариха байра бодхоожо байгаа.

— Үбэлэй хүйтэн газаа орохонь. Хүдэлмэреэ түргөөр ябуулжа, барилгаяа октябрь hара гаратар дүүргэхэ зорилготойбди,—гэжэ дархашуул мэдүүлбэ.

Тэдэнэр үгэдөө хүрэхэшье байха. Юуб гэхэдэ, булта hаналаа табижа, оролдосотой ажалладаг юм. Барилгынгаа хэды ехэшье hаа, зарим үдэрнүүдтэ даалгабаряа үлүүлэн дүүргэнэ. Барилгашадай дундаhаа Иван, Афанасий Конёвтан, И. Жилин, М. Смирнов гэгшэд ажалаараа шалгарна.

Тиигэбэшье хүдэлмэридэнь дутуу дунданууд бии. Илангаяа барилгын модон саг соогоо зөөгдэжэ асарагданагүй. Тиигэжэ хүдэлмэри удаарна. Хэрбээ барилгада орохо модонуудай хододоо бэлэн байдаг hаа, дархашуул ажалаа бүри урагшатайгаар ябуулха, хараалагдаhан болзорhоо урид хүдэлмэреэ дүүргэхэ hэн. Энээн тушаа совхозой дирекци хэмжээ абаха бээз гэжэ найдагдана.

Т. Цыренов.

Оньhото техникын ашаар...

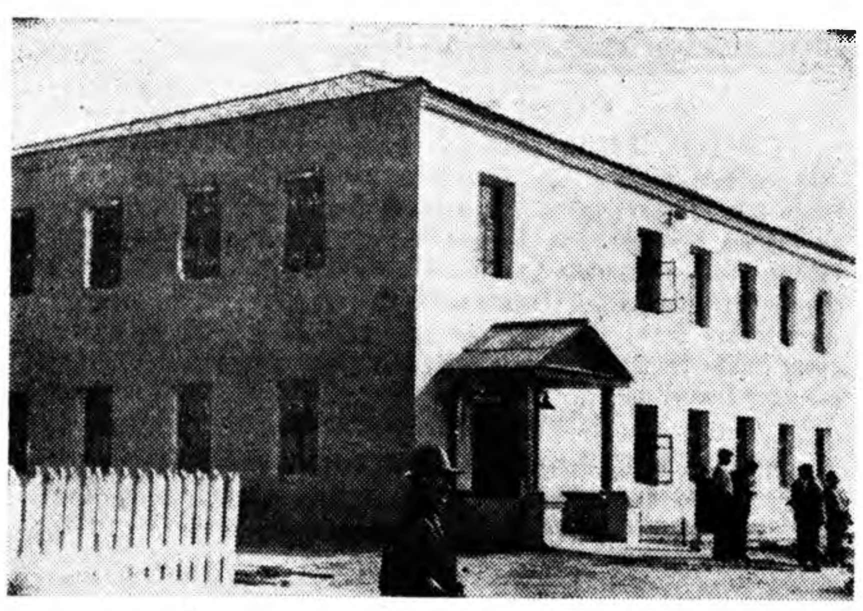
Улаан-Үдын пристаньда ажаллагшад ашаа тээхэ, буулгахадаа бүхы ажалаа бар хүсөөр, ехэнхиинь гараараа хэдэг байhан юм. hүүлэй үедэ оньhото техникэ хэрэглэгдэдэг боложо, бүхы хүдэлмэринь оньhожоруулагдаа. Жэшээнь, урдань нүүрhэ буулгаха хүдэлмэри хэдэн часай туршада бүтээгдэдэг hаа, мүнөө тэрэнь 1,5 часай туршада хэгдэнэ. Мүн Сүхэ, Хёлго голнуудаар асарагдаhан 100 тоннын баржатай тарян 5 часай туршада буулгагдаха болонхой.

Тэрэшэлэн шулуу, элhэ буулгахада хүшэр байдал тохёолдогшо hэн. Харин мүнөө эндэмнай томо гэгшын кран тодхогдоод, бүхы ажалынь хүнгөөр, түргөөршье бүтэдэг болоо.

Хүндэ ажалые оньhожоруулгада механизаторнууд Д. Н. Тютрин, Б. Шарапов, Н. Зайцев болон бусад үүсхэл оролдосотойгоор хабаадалсана.

Д. Балданов.

АЯГА САЙ—ЭДЕЭНЭЙ ДЭЭЖЭ

Зэдын зэрэлгээтэ талаар ябажа үдэрэй халуунда ойгонхойгоор Петропавловка тосхон хүрэгдөө һэн. Хоол барижа амарха һанаатай энэ нютагай столовын хуушан байрада хүрэжэ ерэхэдэ, үүдэниинь бүхөөр хадаатай. Хаана яанаб гэжэ бэдэрэн нилээд түгэншэлһэнэй удаа үргэн томо сонхонуудтай, үндэр шулуун гэртэ хүрэбэбди.

Шэнэ столовонь зэргэ һуугаад жаран хүнэй эдеэлжэ болохо үргэн ехэ залтай. Тэндэ хартаабха сэбэрлэдэг машина электрын хүсөөр эдеэ хоол шанаха газар, холодильник гэхэ

мэтэ шухала хэрэгсэлнүүд дүүрэн бии.

Үдын эдеэнэй үе байжа, аймагай түбэй энэ столово соо хүн зон олон. Тиибэшье эдеэлхын тула ута унжагай ээлжээн хүлеэлгэ болоногүй, тогоошо эхэнэрнүүдэй шумууһан түргэниинь гайхалтай...

Ахалагша повар Надежда Давыденко—арбан зургаан жэлдэ эдеэ бэлдэжэ нилээд дүй дүршэлтэй болоһон эхэнэр. Эдеэлхэеэ ерэһэн зондо энхэргэн.

Сагаан сэдьхэлтэй, урагшаа һанаатай хүн бүхэн өөрынгөө һайн һайхан һургаал заабари үгэжэ, дүй дүршэлөө олоной шадабари болгодог гээшэ бэзэ даа. Дүшөөд наһатай энэ эхэнэр бэеэ даагаад ажаллажа эхилһээр хэды олон залуушуулые өөрынгөө мэргэжэлдэ һургаа гээшэб.

Коммунис бригадын нэрэ хүндын түлөө оролдожо, нютаг зондоо хүндэтэй болоһон поварнууд Надежда Давыденко, Настья Дверьяковада ажалай амжалта хүсэе.

Ц-Д. Шагжиев.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Петропавловка тосхондохи столовын хоёр дабхар шэнэ шулуун байшан. 2. Ахалагша повар Надежда Давыденко хартаабха арилгадаг машнныы дэргэдэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фотонууд.

Амгалан сагай Т-34

Улаан-Үдын түлишын складай замуудые Т-34 танк түргэн гүйдэлөөр хүндэлэн гараад, эгсээр эрьен зогсошобо.

Энээниие адаглаад, ууралаар хүдэлдэг кранай эрхим машинист Н. С. Слышов хажуудань ерэмсээрээ: Эрхим лэ машина даа, сэрэгэй албанда танкова частьда ябахадаа олон маркын дайшалхы машинануудые жолоодоо һэм, харин Т-34 танкые мартагшагүйб,— гэбэ. Энэ нүхэрнай иимэ маркын танкаар тиихэдэ сэрэгэй һуралсалай һорёонуудта хабаадалсажа, «танк жолоодолгын мастер» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байгаа.

— Харин мүнөө Т-34 баатарай амгалан ажал хэжэ ябахые харахадам, тэрэнэй жолоошон байһан намда жэгтэй зохид байна. Дайн манда хэрэггүй, хэрбээ манай амгалан ажалые таһалдуулха гэжэ империалистнуудай һэдээ һаань, өөрыгөө хамгаалха шадабари мэргэжэл маанадта байха,— гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

Л. Ковалевский.

—✦✦✦—

Фермэдэ дүтэлһэн баабгай

Һаяхан Сэлэнгын совхозой шофер Цырендоржо Бадмажапов 1-дэхи фермын гүүртэ шадар тэнүүл баабгайе харажархёод, машинаяа тэрээн руу залажа, хэдэ дахин даруулһанайнь һүүлдэ арьяатан шархяа хатааһан байна. Эгээл тэрэ үеэр һаамхай үнеэд, хоёр отара хонид гүүртын оршондо бэлшэжэ ябаһан байгаа.

Совхозой дирекци, партком, рабочком ниитын малые саг соонь шадамараар хамгаалһанайнь түлөө нүхэр Бадмажаповта баясхалан хүргөө.

Ц. Дараев.

Хилын саанаһаа

Вьетнамай Демократическа Республикын бии болоһоор 17 жэл гүйсэһэнэй ой

ХАНОЙ, сентябриин 2. (ТАСС). Вьетнамай Демократическа Республикын ниислэл һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэнхэй. Мүнөө эндэ Вьетнамай Демократическа Республикын бии болоһоор 17 жэл гүйсэһэнэй ойе тэмдэглэжэ байнхай.

Энэ национальна һайндэртэй дашарамдуулан, Ханойдо сэрэгэй ехэ парад, ажалшадай жагсаал болоо. ДРВ-гэй ажалшадай социалис байгуулалтадаа туйлаһан ехэ амжалтануудые тодорхойлон харуулһан лозунгнуудые, транспарантнуудые жагсаалда ябагшад барижа гараа. Вьетнамай инженернүүдэй, хүдэлмэришэдэй бүтээһэн түрүүшын трактор жагсаалда ябаһан колоннын урдуур гараһан байна. Ингэжэ энэ трактор республикада социалис индустриализациин амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байһые тодоор гэршэлнэ.

Жагсаалда хабаадагшадай эгээ һүүлдэнь физкультурнигүүдай зэлэ татама колонно ябажа гараа. Эдэ габшагайшуул өөһэдынгөө шадабарие тэндэ харуулба.

Ханой городой үйлсэнүүдээр һайндэрэйхеэр хубсалһан хүн зон олон. ДРВ-гэй ажалша бүлэ бүхэн республикынгаа туйлаһан амжалтануудаар омогорхоно.

Энэ гайхамшагта һайндэртэй дашарамдуулан, үсэгэлдэр Ханойдо гүрэнэй ехэ уулзалга болобо. ДРВ-гэй президент Хо Ши Мин, республикын гүрэнэй, партийна бусад мэдээжэ ажал-ябуулагшад тэндэ байгаа.

ОАС-ай гэшүүдэй сүүд

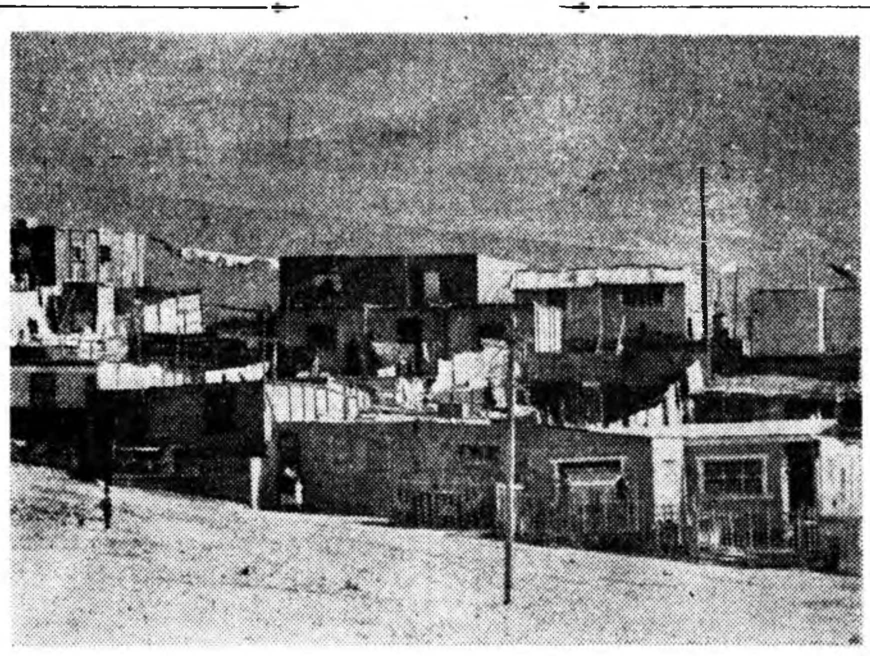
ПАРИЖ, сентябриин 1. ТАСС-ай корреспондент Г. Драгунов мэдээсэнэ:

Парижһаа зүүн тээшэ 150 модоной газарта, Труа городто ОАС-ай гэшүүдэй сүүд боложо байна. Президент де Голлиин ами наһанда үнгэрэгшэ жэлэй сентябрь һарада доболһон хүнүүд эндэ бии. Президентын ами наһанда сэхэ добтолһон ОАС-ай табан гэшүүд сүүдэй урда гэмтэ ябадалайнгаа түлөө харюусаха юм. Зүгөөр алууршадта түрүүлэн захиралта үгэһэн, де Голлиин хэдыдэ, хайшаа ябаха тухай дуулгаһан хүнүүд мүнөө хүрэтэр «бариггдаагүй» байһаниинь гайхалтай. Президентын Парижһаа өөрынгөө байдаг байра ошожо ябаха үедэнь иимэ хорото ааша гаргагдаа һааб даа. Суута «сюртэ насьональ» гэдэг элдэб орёо бэрхэшээлтэй хэрэгүүдые түргөөр тодорхойлдогоороо алдартай болонхой юм. Гэбэшье бүхэли жэлэй туршада гэмтэдые мүшхэжэ байһан аад, тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй нэрые элирхэйлээгүй байһаниинь гайхалтай. Хэрбээ хүтэлбэрилэгшэдэйнь нэрые элирхэйлээ һаа, ОАС-ай тагнуулшадай гүрэнэй аппарадта олоороо ороод байһаниие тодорхойлжорхихо байгаа гээшэ гү гээд демократическа газетэнүүд тэмдэглэнэ.

Мүн бэшэшье һонирхолтой асуудалнууд тэндэ табигдана. Хэниинь хэнээ сүүдлэжэ байнаб гэжэ ойлгохонь бэрхэтэй. Президент де Голлиин ами наһанда добтолһон ушарые «конституционно байгуулалтые хубилгаха зорилготойгоор хэгдэһэн хорото ааша» гээд прокурор тодорхойлһон байна. Зүгөөр сүүдлэгдэжэ байһан эдэ табан хүн ехэ убайгүйгөөр аашална. Эдэ гэмтэдые сүүдлэжэ байһан бэшэ, харин тэдэнэр сүүдлэгшэдые гэмнэжэ байһан янзатай болошоно. Тиигэжэ сүүдэй үргэлжэлхэ хэрэгтэ эдэ гэмтэд элдэб һаад тойбо ушаруулна бшуу. Эдээндэ үмөөрэгшэдыньшье эдэбхитэйгээр туһална. Сүүдлэгдэжэ байһан хүнүүдэй хэрэгые хойшолуулха ёһотой гэжэ үмөөрэгшэд ходо эрилтэ табина. Үнгэржэ ерэхэдээ үсэгэлдэр үмөөрэгшэдынь булта сүүдтэ ерээгүй. Эдэ гэмтэдэй үмөөрэгшэдынь хархис этэгээдүүдэй тала баридаг хүнүүд юм. «Хэтэрмэ колонизаторнуудай» баримталдаг хараа шугамые нюунгүйгөөр дэмжэдэг мэдээжэ үмөөрэгшэ Тиксье-Виньянкур, «Бэеэ даанхай» хархис үзэлтэй партиин гэшүүн Виго гэгшэд тэндэ бии. Эдэ үмөөрэгшэдэй таагүй ааша гаргаһанһаа шалтагаалжа, үсэгэлдэрэй заседание мүнөөдэр хүрэтэр хойшолуулаа.

Сүүдэй органууд «хэтэрмэ» этэгээдүүдэй убайгүй аашануудта зөөлөөр хандана. Энэ ушарта гэмтэд улам зоригтой болоно бшуу. Сүүдтэ оромсоороо гэмээ сагааруулагдаһан ОАС-ай гэшүүд дахин лэ хорото хэрэгүүдээ бэелүүлжэ эхилдэг гэжэ демократическа газетэнүүд бэшэнэ. Түрмэдэ ороһон ОАС-ай дээрмэшэд тэндээ баһал буһалгаа татадаг, дураараа аашалдаг байха юм.

Президент де Голлиин ами наһанда добтологшод клерикальна тусхай һургуулинуудта хүмүүжүүлэгдэһэн түүхэтэй. Гэмтэдэй нэгэниинь—де Виллеманди гэгшэ Вьетнам арадта эсэргүү колониальна дайнда һайн дураараа хабаадаһан юм. Парашютист Барбанс Алжирта «шалгарһан» намтартай. Рувьерэй гэртэхиниинь гитлеровецүүдтэй барисаатай байһанай түлөө саазалуулагдаха болоһон байна. Бельвизи полицида алба хээд, хулгай хэһэнэй түлөө тэндэһээ үлдүүлээ һэн. Манури гэгшэ урданьшье, мүнөөшье элдэб хорото хэрэгүүдые хэжэ ябаһан түүхэтэй. Эдэ баримтанууд ямар юумэ тодорхойлноб гэхэдэ, Франциин фашис этэгээдүүдэй «эдэбхитэд» обществын эгээ доройтоһон хүнүүд болоно.

ЧИЛИ. Арика город. Үгытэйшүүл имэ гэрнүүдтэ байдаг.

ТАСС-ай фотохронико.

Һуралсалай шэнэ ... эхилбэ

ПЕКИН, сентяб... (ТАСС). Мүнөөдэр ... лион хитад үхибүүд ... лида оробо.

Энэ жэл Хитадай ... лэй һурагшадай тоо ... гаар олошоруулагда... кинэй 1-дэхи классу... рагшад 40 мянга га... һон байна. Дунда ... нуудта һурадаг үхиб... 30 мянгаар нэмээ. ... лай үнгэрэгшэ жэл... һургуули дүүргэһэ... үхибүүд шахуу мүнө... һургуулида һуралсаха...

Пекин городой ду... һургуулинуудта хэды... шэнэ багшанар заажа... Эдэ багшанар ... дээдэ һургуулинуудые дүүргэһэн байна. ... һургуулинуудта мэр... һайн багшанар эльгэ...

Шанхайда мүнөөдэ... лион 200 мянган үхи... гуулида оробо. 1-дэхи... эндэ 290 мянган үхиб... һон байна.

Һуралсалай энэ шэ... туршада Хитадай ... нуудта һуралсалай ... ажабайдалтай, ажал... боотой байха тушаа ... харал хандуулагдаха... жэ һургуули хадаа ... далтай бүрил нягта ... болохо юм.

Америкын хоёр вертолёт унагаагдаа...

ЛОНДОН, августын 31. (ТАСС). Рейтер агентствын корреспондентын Сайгонһоо мэдээсэһээр, Урда Вьетнамай партизанууд Америкын хоёр вертолёдые унагааба. Эдэнэр партизануудай эзэлж... газарнуудта добто... юм. Вертолёт дээрэ ... Америкын дүрбэн, ... Дьемэй хоёр сэрэгшэ... таа.

Зуун үхибүүдэй нэгэн л... лицейдэ ороно

ПАРИЖ, августын 31. ТАСС-ай корреспондент Н. Ленский мэдээсэнэ:

Франциин һургуулинуудай һуралсалай шэнэ жэл сентябриин 17-һоо эхилхэнь. Гэбэшье энэ жэлэй хабар эхин һургуули дүүргэһэн хэдэн миллион үхибүүд һургуулида орожо шадахагүй байна. Һүүлэй үедэ үхибүүдэй һургуулида орохо гээшэнь угаа бэрхэшээлтэй болонхой.

Саашадаа яаха гээшэб, басагаяа гү, али хүбүүгээ дунда һургуулида, үгышье һаа тусхай һургуулида яажа оруулхаб гээд гэртэхиниинь һанаагаа зободог байна. Арай гэжэ үхибүүгээ һургуулида оруулаашье һаань, тэрэнэй һуралсал урдынхиһаа һураггүй ехэ гаргашатай болоо бшуу.

Национальна педагогическа институдай һүүлэй мэдээгээр, уялгата 4-дэхи классые дүүргэһэн 14-тэй үхибүүдэй 45 процентнь һургуулияа хаяжа ажалда орохо баатай болодог. Гэхэ зуура эдэ үхибүүд ажал хэхын урда тээ ямаршье мэргэжэлтэй боложо шададаггүй байна бшуу.

Һуралсалай министерствын гаргаһан тоо баримтануудай ёһоор, эхин һургуул... һэн 14 наһатай 100 фр... рагшад бүхэнэй 33-н... ажалда ородог, 20-н... ническэ колледжид... тусхай һургуулинууд... 12-ынь 16-тай болото... хай курснуудта һу... ниинь һургуули хэнгү... байха баатай болодо... зуунай нэгэниинь лэ... ородог байна.

Тусхай мэргэжэлэй ... нэ, техническэ һур... тон дутамаг. 1961 он... ли дүүргэһэн 1 мил... мянган хүбүүд, баса... 17 наһатай) тусхай ... тэй боложо шадангүй... жа эхилээ һэн.

Сена департаменты... салай управлениин ... һая ингэжэ мэдүүлээ... дынхида орходоо һ... энэ жэлдэ тон ехэ ... тэй байха гээд тэрэ ... һан юм.

Орон доторхи һ... бүхы гүримые Франц... вительство демок... ёһоор шэнэдхэн ... ёһотой гэжэ демокр... организацинууд, ... гэртэхин эрилтэ таби...

Амтатай эдеэ бэлдэгшэд

(Баргажан тосхоной столово жэшээтэ һайнаар ажаллана)

Эндэхи столово амтархама зохид, шанар һайнтай хоол буйлуулдагаараа суурхаһаар үнинэй юм. Хэзээшье эндэ ороболтнай, хододоо хоншуухан эдеэн бэлдэгдэнхэй, хангалтажа байха. Эгээл тиимэһээ һара, квартал бүхэнэйнгөө түсэб хододоо үлүүлжэ, магтаал шагналда хүртэдэг. Мүнөөшье Буркоопсоюзай правлениин, худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой дамжуулгын Улаан туг жэлһээ үлүү саг соо барижа ябана. Гэхэтэй хамта СССР-эй эд хэрэглэгшэдэй кооперациин VI съездые ажалдаа һайн үрэ дүн туйлажа угтаа. Жэшээлхэдэ, түрүүшын 2 квартал соо дүн хамта 5 мянга 290 түхэригэй эдеэ хоолой зүйл түсэбһөө гадуур худалдагдаа.

Элдэб янзын эдеэ хоол (загаһан, мяханай зүйл, овощ) шадамар һайнаар, һонирхомо зохидоор бэлдэдэг тула бусадһаа һураггүй олзотой байна бшуу. Тэдэнэй шударгы ажалыень гансахан энэ жэлдэ ажалшадһаа ороһон арба гаран баяр баясхалан тобойсо гэршэлнэ. Илангаяа ахалагша тогоошон В. Е. Толстихина, тогоошон П. А. Шангина, столовые даагша П. М. Воскобойников болон бусад хүдэлмэришэдые онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Дурсагдаһан столовын үшөө нэгэ һайн талань юуб гэхэдэ, түбхын түрүүн тэдэнэр дээдэ зурганнуудһаа бэлэн бараа хүлеэгээд һуудаггүй, өөһэдынгөө үүсхэлээр арга хургаа олодог юм. Зарим шахардуу сагта ажалшадай хубиин хэрэгсэлһээ үлүү гараһан хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэнэй сэнгээр худалдан абадаг. Ингэжэ ажаллахада үрэ дүн туйлагдангүй яаба гээшэб.

Доторойнгоо арга боломжые бодомжотой наряар, зүбөөр хэрэглэһэнэй ашаар, эдэнэр түрүүшын хоёрдохи кварталай дүнгөөр потребкооперациин хүдэлмэрилэгшэдэй республикын хүндэлэлэй дэбтэртэ бэшэгдэжэ, коммунис ажалай коллективэй хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

Туйлаһанаараа һанаагаа амаршадаггүй энэ коллектив мэргэжэл шадабаряа улам нарижуулан һайжаруулжа, хамагай түрүүн продукциин өөрынь үные хямдаруулха гол зорилго урдаа табинхай. Тэдэнэй зорилһондоо хүрэхэнь дамжаггүй. Ушар юуб гэхэдэ, бригадын гэшүүн бүхэн имагтал коммунис ёһоор, шударгы габшагайгаар шармайн оролдоно.

Гэхэ зуура эбтэй этэй энэ коллективэй дунда ниитэ-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри муу бэшээр табигданхай. Энэ талаар олондо туһатай ехэ ажал хэдэг месткомой түрүүлэгшэ П. А. Поломеевагай үүргэ онсолон тэмдэглэхэ шухала. Үшөө юу хэлэлтэйб гэхэдэ, магтаалта энэ коллектив гансал жэшээтэ ажалаараа шалгардаг бэшэ, харин мүнөө үеын халуун хаһа—тэжээл бэлдэлгэ, таряа хуряалга дээрээ сүлөөтэй сагтаа баран эмхитэйгээр гаража, совхоздо ехэхэн туһаламжа хүргэдэг.

Д. Колмаков.

Хүндэтэй наймаалагша

Хориин райпотребсоюзай автолавкые даагша Тожил Найданович Лушанов Анаагай совхозой малшадта хүндэтэй юм. Совхозой холын гүүртэ, отарануудай ажалшадые шухала зүйлнүүдээр таһалгаряагүй хангана. Энээнэй ашаар нүхэр Лушанов эд бараанай эрьесые эрхимээр ябуулжа, түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэнэ. Жэшээлхэдэ, июль һарада 8 мянган түхэригэй орондо 10 мянга 800 түхэригэй эд бараа наймаалһан байна.

Зарим фермэнүүд дээгүүр наймаалагшагүй буфедүүд эмхидхэгдээд, нүхэр Лушанов тэдэниие шэнэ шэнэ эд хэрэгсэлнүүдээр саг дары хангажа байдаг. Мүнөө үбһэ хуряалгын үедэ энэ нүхэрнай үбһэшэдтэ ошожо, тэдэнэй хэрэглэмжые мүн лэ дүүргэдэг юм.

И. Харжеев.

Сагай ударил

Буряадай гидрометбюрогой мэдээсэһэнэй ёһоор, республика доторнай мүнөөдэр үүлэтэйшэг байхаар хараалагдана, бороо хура гол түлэб орохогүй. Баруун тээһээ һулаханаар һалхилха. Улаан-Үдэ городто үглөөгүүр эртэ 9—11, үдэрынь 19—21 градус дулаан болохо.

РАК ҮБШЭН ИЛАГДАХА ЁҺОТОЙ

Рак үбшэнтэй тэмсэхэ уласхоорондын VIII конгресс һаяшаг манай ороной ниислэл Москвада боложо дүүрэһэн байна. Дэлхэйн 70 ороной 5000-аад түлөөлэгшэдые хабаадуулһан тус конгрессто байлсаха ехэ зол хуби намда хүртөө.

Кремлиин Съезднүүдэй ордон соо конгрессэй нээгдэхэ үдэр, СССР-эй Министрнүүдэй Түрүүлэгшын орлогшо К. Н. Руднев манай правительствын зүгһөө амаршалгын үгэ хэлээ. Рак үбшэнтэй тэмсэхэ уласхоорондын энэ нэгэдэл бүхы дэлхэйн эрдэмтэдэй һайн һайхан хүсэл зорилгые эмхидхэн элсүүлнэ. Түрүү бодолтой тус эмхиие саашадаашье халуунаар дэмжэхэбди,—гэжэ нүхэр К. Н. Руднев мэдүүлбэ.

Удаань СССР-эй Элүүрые хамгаалгын министр С. В. Курашов делегадуудые амаршалха зуураа, тус конгресс хүн түрэлтэниие рак үбшэнһөө һэргылүүлэн зайсуулха талаар гансашье врачнуудай бэшэ, мүн бүхы дэлхэйн медигүүдэй, физигүүдэй, химигүүдэй, биологуудай ажал хүдэлмэриие харилсаа холбоотойгоор ябуулха хэрэгтэ ехэ туһа нэмэри оруулха байна,—гэжэ тэмдэглээ.

Түрүүшын заседани дээрэ конгрессэй президент, профессор Н. Н. Блохин дэлгэрэнгы үгэ хэлэһэн байна. Тэрэнэй һанамжаар, рак үбшэнэй һэдэрдэг хабдар ганса бэшэ, харин хэдэн янзын гэжэ тодорхойлогдоно. Хүнэй бэеын клеткэнүүдэй буруугаар хүгжэһэнһөө шалтагаалдаг. Энээниие саашанхи шэнэ шэнжэлгэнүүд, элдэб аргануудэмүүд тодорхойлхо зэргэтэй. Рак үбшэнэй бии болодог, һэдэрдэг шалтагааниие тайлбарилха талаар газар газарай эрдэмтэд һүүлэй үедэ нилээд ехэ юумэ хээ, тэрэнние үндэһөөрнь элирүүлхэ саг холо бэшэ болоо гэжэ хэлэмээр. Бухы дэлхэйн онкологуудай хүсэлэлгэ оролдолго, мэргэжэл шадабари элсүүлэгдэхэ зэргэтэй.

Рак үбшэнэй бии бололгодо гол нүлөө үзүүлдэг вирусуудые шэнжэлжэ байһан ушар конгрессто хабаадагшадые һонирхуулаа. Энэ асуудалаар СССР-эй болон США-гай элитэ профессор-онкологуудай элидхэлнүүд шагнагдаа.

Биохимиин талаар шэнжэлгэ хэгдэжэ, горьтой амжалтануудай тайлагдаһаниинь тэмдэглэгдэнэ. Эрдэм ухаанай энэ һалбаригүйгөөр рак үбшэнэй хорото хабдарнуудые танижа аргалхын аргагүй юм. Конгрессто хабаадагшад 800 элидхэл шагнаһан, научна фильмнүүдые хараһан, совет болон гадаадын журналистнуудтай пресс-конференци үнгэргэһэн байгаа.

Манай орон соо, мүн гадаадын гүрэнүүдтэ бүтээгдэһэн медицинын элдэб хэрэгсэл болон аппаратурануудые М. Горькиин нэрэмжэтэ парк соо хаража, элүүрые хамгаалгын эрдэм ухаанай дэбжэлтээр һонирхообди.

XX-хи зуун жэл хадаа улад зониие рак үбшэнһөө зайсуулан абаха үе саг болохо ёһотой гэһэн уряатайгаар уласхоорондын VIII конгресс хүдэлмэреэ дүүргээ. Тиихын тулада бүхы дэлхэйн онкологууд, эрдэмтэд эбтэй этэйгээр харилсан ажаллажа амжалта туйлалтынгаа дүнгүүдые уласхоорондын конгрессүүд дээрэ дахинаа табиха болоно.

Т. Погодаева,
онкологическа диспансерэй ахалагша врач.

Алжирта тохёолдоһон байдал ту...

ТУНИС, сентябриин 2. (ТАСС). Алжирһаа абтаһан мэдээнэй ёһоор, сэрэгэй дүрбэдэхи округой командовани коммюнике гаргаа. Сэрэгэй дүрбэдэхи округой, сэрэгэй зургаадахи округой зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хоорондо Алжир городһоо урагшаа хоёр тулалдаан болобо. Нэгэ часай туршада буудалдаан үргэлжэлөө. Сэрэгэй зургаадахи округой подразделени Богхариин харгыгаар урагшаа дабшан ябана. Полковник Беншариф энэ подразделениие командална гэжэ сэрэгэй дүрбэдэхи округой коммюнике соо элирхэйлэгдэн хэлэгдэнэ.

Сэрэгэй гурбадахи округой нэгэдэхи зоныи командовани политбюрое дэмжэжэ байһанаа мэдүүлбэ гээд Национальна сүлөөрэлгын фронтын политбюрогой инфор... албанай түлөөлэгшэд... һэн байна. Ингэжэ ... тэмдэглэгдэнэ.

Тулалдаан болоо ... жир городто дуул... тэндэхи хүн зон жаг... раба. Форум тал... жагсаалда хабаадаһа... ной сугларшахадань ... ниинхид бэеэ зэһээ... Ингэжэ мэдээсэгдэнэ.

Национальна сү... фронтын политбюро... сэгтэ хүсэнүүд нииси... тээшэ шэглэлтэйгээ... байна гээд үсэгэлдэр ... ро мэдээсээ һэн.

Франциин патрульнууд Алжирай үйлсэнүүдээр ябана

ПАРИЖ, сентябриин 1. (ТАСС). Сагаан каскатай, автомат бариһан француз солдадууд Алжирай үйлсэнүүдтэ мүнөөдэр бии болоо. Алжир городой үйлсөөр эдэ патрульнууд джип машинаар ябана.

Франс пресс агентствын мэдээсэһээр, эдэ патрульнууд ябахал ёһоороо ябана гэжэ Франциин сэрэгэй түлөөлэгшэд мэдүүлнэ. Эдэ патрульнуудай тоодо сэрэгэй полициин түлөөлэгшэд орожо, нэгэ бага хүсэтэй, зэбсэгтэй болгогдонхой гээд сэрэгэй түлөөлэгшэд мэдүүлһэн байна.

Зэбсэгжэһэн француз солдадуудай Алжирай үйлсэнүүдээр бии болоһон ушар хадаа Алжирай хэрэгтэ Франциин засагаархидай хамаарха хүсэлтэй байһаниие гэршэлнэ гээд олон шэнжэлэгшэд һанамжална.

Редакторай орлог... М. Н. Н...

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур

1962 оной сентябриин 4.

Манай адрес, телефон...

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора — 46-32, зам. редак... 32-74, ответ. секретаря—27-37, отделов партийной ... пропаганды—24-74, сельского хозяйства и советского ... тельства—47-59, промышленности, транспорта, инфор... 35-14, культуры, литературы и искусства—34-05, ... и рабселькоров—40-49, отдел переводов и корре... —35-95, бухгалтерия —37-32. Для междугор... переговоров—16.

Гор. Улан-Удэ, типография Министерства ... Бурятской АССР.

Н00967. Зак. № ...